

ÁRVA MÁTÉ LÁSZLÓ*

A szerződés szerűség a digitális egységes piac perspektívájából

Bevezetés

A pályamunka témájának kiválasztásában elsődleges szerepet játszott az, hogy a magánjog olyan részterületéről írjak, amely jelentős mértékben ki van téve a XXI. század meghatározó tényezőjének, a digitalizációnak, amely döntően befolyásolja a társadalmi és gazdasági folyamatokat. Ezért esett a választásom a szerződési jogra, mely jogterület szabályainak alkalmazása a mindennapok során talán a leggyakoribb, emiatt folyamatosan meg kell felelnie a modern világ vívmányai által generált helyzeteknek.

A kérdéskör vizsgálatához – meglátásom szerint – kiváló kiindulópontot nyújt az Európai Bizottság által megvalósítani kívánt Digitális Egységes Piac egyik prioritásaként meghatározott szerződési jogegységesítés. E jogegységesítés előmozdítására már 2015-ben konkrét lépések történtek, amelyekben megjelenik a szerződés szerűség kategóriája, melynek pontos tartalmát illetően joggal merűlhetnek fel megválaszolandó kérdések. Dolgozatom fókuszában annak vizsgálata áll, hogy milyen ismérvek megléte esetén beszélhetűnk szerződés szerűségről. Ennek során először felvázolom, hogy álláspontom szerint melyek a szerződés szerűség elemei, különös tekintettel a digitális egységes piac szerződés szerűség fogalmára. Ebből a megközelítésből megvizsgálom és összehasonlítom a szerződési jog egységesítését célul tűző korábbi európai magánjogi munkákat, valamint elemzem a magyar szabályozás vonatkozó részeit is. Továbbá kitérek arra, hogy milyen egyéb kérdések merűlhetnek fel a jövőben a szerződés szerűséggel kapcsolatban.

I. Mit jelent a Digitális Egységes Piac?

1. A digitalizáció és a Digitális Egységes Piac jelentősége

A XX. század második felétől egy olyan elképesztő gyorsasággal fejlődő és folyamatosan megújuló jelenség hatja át a világot, amely a történelem folyamán korábban nem volt tapasztalható: ez a jelenség a digitalizáció, amely az egyén mindennapi tevékenység-

* Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar

gén túl forradalmasítja a gazdaságot is, számos növekedési, terjeszkedési lehetőséget és új értékesítési formákat biztosítva a vállalkozásoknak, a fogyasztóknak pedig korábban elérhetetlennek tűnő termékekhez, szolgáltatásokhoz való hozzáférést nyújt. Mindemeltett az Európai Unió hivatalos céljai között is prioritást élvező versenyképesség növekedéséhez is hozzájárulhat.¹ A digitalizációban rejlő potenciál koránt sincs még teljesen kihasználva, ennek egyik komoly oka a digitális kereskedelemmel szemben, a piaci szereplők oldaláról fennálló szkepticizmus. Jelentős probléma, hogy a fogyasztókat gyakran az áruval való fizikai kontaktus hiánya miatt érzett bizonytalanság tántorítja el egy elektronikus úton lezajló adásvételi szerződés megkötésétől. A vállalkozások szemszögéből nézve ugyanúgy találhatunk elbizonytalanító tényezőket. A bonyolult jogi környezet, a magas költségek, a szakértelem hiánya akadályozhatják meg elsősorban a kis- és középvállalkozásokat abban, hogy megjelenjenek online felületeken, és ezáltal növelhessék versenyképességüket.

Ezek a gondolatok vezérelhették az uniós döntéshozókat is, amikor megalkották a Digitális Egységes Piaci stratégiát, amelyről a következőképpen nyilatkozott *Jean Claude Juncker*, az Európai Bizottság (továbbiakban: Bizottság) elnöke: „*Azt akarom (...), hogy Európa-szerte minden fogyasztó a lehető legjobban járjon és minden vállalkozás a lehető legszélesebb piacot tudja elérni. Pontosán egy évvel ezelőtt azt ígértem, hogy egyik kiemelt prioritásom lesz a teljes mértékben megvalósuló digitális egységes piac. Ma beváltjuk ezt az ígéretet.*”²

2. A Digitális Egységes Piaci Stratégia célkitűzései

A Digitális Egységes Piaci Stratégia (továbbiakban: Stratégia) lényege, hogy továbbfejlessze, kiterjessze az Unió digitális gazdaságát. A Bizottság által 2015. május 6-án közölt Stratégia három alappillérre épül: 1. az online termékekhez való hozzájutás megkönnyítése mind a fogyasztók, mind a vállalkozók számára, 2. a digitális hálózatok és szolgáltatások terjeszkedésének támogatása, 3. az uniós digitális gazdaság növekedésének elősegítése. Ez a három fő szempont számos további jogalkotási és nem jogalkotási intézkedést foglal magában.³

Ahhoz, hogy a piaci szereplők gördülékenyebben és akadálymentesen hozzáférhessenek az online javakhoz, a Stratégia a határon átnyúló online értékesítés új szabályainak reformját írja elő. E vonatkozásban a Bizottság olyan javaslatot fog benyújtani, amely harmonizálja többek között a digitális tartalmak vásárlására vonatkozó uniós szabályokat és a megerősített fogyasztói jogokat. Ezenkívül olyan intézkedéseket kell hozni, amelyek hozzájárulnak a határon átnyúló csomagküldés fejlesztéséhez, továbbá

¹ TATTAY LEVENTE: *Versenyképesség és szellemi alkotások az Európai Unióban*. Wolters Kluwer, Budapest, 2016. 43. p.

² Európai Bizottság – Sajtóközlemény, Brüsszel, 2015. május 6. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-4919_hu.htm, (2016. 08. 03.)

³ Európai Digitális Egységes Piaci Stratégia <http://www.consilium.europa.eu/hu/policies/digital-single-market-strategy/> (2016. 08. 01.)

megszüntetik a területi alapú tartalomkorlátozást, az ún. geo-blocking jelenséget.⁴ A Stratégia szerint új szabályokat kell hozni a szerzői jogok területén is, csökkenteni kell a hozzáadott-értékkel (héta) összefüggő bürokráciát, felül kell vizsgálni az e-kereskedelmet esetlegesen korlátozó versenyügyi szabályokat.⁵

A 2. pillér, azaz a digitális hálózatok és szolgáltatások támogatásához szükséges körülmények és egyenlő versenyfeltételek megteremtése érdekében a Bizottság javasolni fogja új távközlési szabályok megalkotását, az audiovizuális médiára vonatkozó szabályozás, valamint a digitális szolgáltatásokba vetett bizalom megerősítése céljából az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv felülvizsgálatát, és elemzéseket fog végezni az internetes platformok és az illegális online tartalmak tekintetében.⁶

A 3. pillér, az európai digitális gazdaság növekedési potenciáljának maximalizálása érdekében a Bizottság elő fog terjeszteni egy szabad adatáramlási, valamint egy európai felhővel kapcsolatos kezdeményezést is. A kulcsfontosságú területeken (például egészségügy, e-fuvarozás) prioritásokat állapít meg a szabványosítás és átjárhatóság vonatkozásában, és támogatja a befogadó digitális európai társadalmat. A Bizottság 2016–2020-ra vonatkozó e-kormányzati cselekvési terve az adminisztráció és a bürokrácia csökkentéséhez járul majd hozzá.⁷

3. A szerződési jog egységesítése mint a Digitális Egységes Piac egyik megvalósulási feltétele

A Stratégia lényegi pontját képezi egy egységesített, koherens, a fogyasztók és a vállalkozások számára egyértelmű szerződési jog kidolgozása az Unión belül. Az ennek hiányából adódó problémákra a Bizottság kifejezetten rámutat: egy közlemény szerint míg az uniós fogyasztók 68%-a a saját tagállambeli kiskereskedőtől bátran vásárol, addig másik tagállamból csak a fogyasztók 38%-a. Az is sokatmondó adat, hogy a kis- és középvállalkozások mindössze 7%-a értékesít más uniós tagállamban is.⁸

A szerződési jog egységesítése szerepel a Bizottság 2015-ös munkaprogramjában. Ez az elképzelés azonban nem újkeletű, hiszen erre irányuló törekvések az elmúlt évtizedekben is megfogalmazódtak, számos jogi munka született, kutatócsoportok alakultak e témában. Mindezek alapján a Bizottság a 2011-es Közös Adásvételi Jogról szóló javaslatát a Stratégia keretében módosított formában kívánja benyújtani.⁹

⁴ Egy lépéssel közelebb vagyunk a digitális egységes piachoz
http://www.europarl.europa.eu/pdfs/news/public/story/20160523STO28475/20160523STO28475_hu.pdf
(2016. 08. 01.)

⁵ Európai Digitális Egységes Piaci Stratégia.

⁶ Európai Bizottság – Sajtóközlemény, Brüsszel, 2015. május 6. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-4919_hu.htm (2016. 08. 01.)

⁷ Uo.

⁸ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának - *Európai digitális egységes piaci stratégia*. Brüsszel, 2015. május 5. {SWD(2015) 100 final}, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A52015DC0192> (2016. 08. 01.)

⁹ Uo.

II.A szerződési jog egységesítésére vonatkozó törekvések általános áttekintése

1. Európai Szerződési Jogi Alapelvek (PECL)

Elsőként nem az Unió, hanem a jogtudomány kezdett foglalkozni a szerződési jog egységesítését érintő kérdésekkel.¹⁰ Különböző csoportok alakultak, amelyek közül a legnagyobb eredményt az ún. Lando-bizottság érte el. Ennek a nevéhez fűződik az Európai Szerződési Jogi Alapelvek (továbbiakban: PECL) megalkotása.¹¹ A tervezet átfogja a szerződési jog leglényegesebb elemeit, és ezeket a „szerződés életciklusának” megfelelően rendezi. A PECL érdeme, hogy jelentős hatást gyakorolt az európai magánjog további fejlődésére, kijelölte annak irányait, valamint a nemzeti jogok reformjának alapjául is szolgálhat. Alkalmazandó jogként való használatára azonban csak akkor kerülhet sor, ha a felek olyan államot választanak, amelynek választottbíróságai ezt lehetővé teszik.¹² A tervezetet a Lando-bizottság az egyes nemzeti jogok összehasonlításával készítette el.¹³ Egyesek csalódásként értékelték, hogy a PECL-ben a már létező uniós jogot nem vették figyelembe, ezt azonban nem lehet kritikaként felróni, hiszen az uniós magánjog az 1980-as években még meglehetősen gyerekcipőben járt.¹⁴

2. Pavia-tervezet

Az európai szerződési jog egységesítésének jelentős állomása az 1990-től működő Pavia-csoport. A csoport által kidolgozott Pavia-tervezet a PECL-lel ellentétben az általános szabályokon túlmutat, és bevon fogyasztói jogokkal kapcsolatos meghatározásokat is a szerződési jogi szabályozásba, továbbá az egyes szerződésekre vonatkozó különleges előírásokat is szabályozni kívánja. Annak ellenére, hogy a csoport különböző nemzetek jogtudósáiból tevődött össze, a tervezet megalkotásakor elsősorban mégis csak az olasz jogra támaszkodtak.¹⁵

3. „Egy európai Polgári Törvénykönyv felé”

A jogtudomány kezdeti lépéseit követően az Európai Parlament 1989-es és 1994-es határozatában egyhangúlag azt az álláspontot képviselte, hogy egy Európai Magánjogi

¹⁰ TÖRÖK ÉVA: *Az európai szerződési jog fejlődésének tendenciái*. In: Debreceni Jogi Műhely 2011/4. [http://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/4_2011/az_europai_szerzodesi_jog_fejlodesenek_tendencia/\(2016.10.18.\)](http://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/4_2011/az_europai_szerzodesi_jog_fejlodesenek_tendencia/(2016.10.18.))

¹¹ HAJNAL ZSOLT: *A fogyasztói jogok egységes szabályozásának lehetséges irányai*. Doktori értekezés, Debrecen 2013, 131. https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/167984/Hajnal-ertekezes_titkosított.pdf?sequence=1&isAllowed=y(2016. 08. 03.)

¹² TÖRÖK *i.m.*

¹³ SCHULZE, REINER – ZOLL, FRYDERYK: *Europäisches Vertragsrecht*. Nomos, Baden-Baden, 2015. 39. p.

¹⁴ SCHULTE-NÖLKE, Hans: *From the Acquis Communautaire to the Common Frame of Reference — the Contribution of the Acquis Group to the DCFR*. In: *Juridica international* 2008/XIV. 28.

¹⁵ SCHULZE – ZOLL FRYDERYK *i.m.* 40.

Törvénykönyv megalkotását szükséges kezdeményezni.¹⁶ Az európai parlamenti kezdeményezés következtében még 1994-ben napvilágot is látott az Egy európai Polgári Törvénykönyv felé című munka.¹⁷

4. Egy újfajta megközelítés – az *Acquis Principles*

Az eddig bemutatott tervezetek céljukat – a szerződési jog egységesítését – kevés kézzelfogható sikerrel tudták megvalósítani. Valamennyi munka kiindulópontját a nemzeti jogok összehasonlítása, nem pedig az *acquis communautaire* alapos elemzése képezte. Ennek a lényegi problémának az áthidalásával próbálkozott meg az ún. *Acquis-Group*. Kutatásaikban az Unió szerződési jogra vonatkozó határozatai nem szorulnak háttérbe, hanem inkább olyan alapelvek kifejeződésekként tekintenek rájuk, amelyek különböző politikai területekből összetevődő jogi aktusok számára irányadóak lehetnek.¹⁸

Ezen elképzelések mentén dolgozta ki az *Acquis Group* a meglévő uniós szerződési jogon alapuló tervezetét (*Acquis Principles*). Jellemzően általános szerződési jogi előírásokat tartalmaz, de figyelembe veszi, hogy a különböző szerződő feleknek eltérő jogai, kötelezettségei vannak, és ennek megfelelően korlátozza az egyes alapelvek alkalmazhatóságát. Számos olyan, az uniós szerződési jog szempontjából jelentős kérdéssel foglalkozik, amelyre a PECL-ben egyáltalán nem találunk rendelkezéseket (bár ez *vice versa* érvényes).¹⁹ Az *Acquis Principles*-nek nem volt célja, hogy a PECL vetélytársa legyen. A PECL-t alapvetően egy kiindulópontnak szánták, különösen a szerkezeti, felépítési kérdésekben és az alakosság vonatkozásában. Ezzel ellentétben az *Acquis Principles* alapfunkciója az, hogy az európai magánjog jelenlegi állapotát illusztrálja. Ezért az *Acquis*-csoport első feladata az uniós jog különböző területeinek, a magánjoggal, azon belül különösen a szerződési joggal kapcsolatos rendelkezéseinek és ügyeinek összegyűjtése volt. Mivel az uniós jog mennyiségileg meghaladta azt, mint amire számítottak, gyakorlati okokból döntést kellett hozni, hogy mit is foglaljon magába az *Acquis Principles*. Végül az általános szerződési joggal legszorosabb kapcsolatban álló témák beépítése mellett törtek lándzsát. Ennek következtében az *Acquis Principles* részben visszatükrözi a PECL egyes részeit, különösen az I. és II. részt.²⁰

5. Az Európai Bizottság Akcióterve

A Bizottság 2001-ben kibocsátotta Az európai szerződési jogról szóló tájékoztatást, amely a szerződési jog egységesítésére vonatkozóan négy fő lehetőséget vázolt fel: az első lehetőség szerint az Uniónak nem kell már e téren cselekednie, a második a közös

¹⁶ VEREBICS JÁNOS: *Elektronikus gazdasági kapcsolatok és európai jogharmonizáció*. Gazdaság és Jog 2002/7–8.

¹⁷ HAJNAL ZSOLT, *A fogyasztói jogok egységes szabályozásának lehetséges irányai*, Egyetemi doktori (PhD) értekezés tézisei. Debrecen, 2013. 3. http://jog.unideb.hu/documents/doktori_nyilvanosvita/hajnal-tesis.pdf, (2016.08.03.)

¹⁸ SCHULZE – ZOLL *i.m.* 40–41. p.

¹⁹ SCHULZE – ZOLL *i.m.* 41. p.

²⁰ SCHULTE-NÖLKE *i.m.* 28. p.

jogelvek és általános szerződési követelmények kidolgozását támogatja, a harmadik megoldás a hatályos jog módosítása, átdolgozása lenne, a negyedik opció pedig a kötelező erejű, teljes jogszabályok megalkotása.²¹ A negyedik eshetőségnél felsorolja a különböző jogalkotási lehetőségeket, – irányelv, rendelet, ajánlás –, kodifikációs változat azonban nem szerepel közöttük. A fenti kérdésekkel kapcsolatban a Bizottság nyilvános konzultációt kezdeményezett.

A levont következtetéseknek megfelelően a Bizottság elkészítette 2003-as Akciótervét, amelyben egy koherensebb európai szerződési jog megteremtését javasolja, de nem az egész szerződési jogot érintő jogszabály megalkotását ösztönzi. Ennek eléréséhez egy Közös Referenciakeret (Common Frame of Reference, továbbiakban: CFR) létrehozását írja elő, amely közös jogelveket, terminológiát és mintaszabályokat tartalmaz.²² A CFR az eredeti elképzelések szerint a meglévő és jövőbeni közösségi vívmányok minőségének, koherenciájának és következetességének javítását célozza meg oly módon, hogy a közösségi vívmányokból és a tagállamok jogrendjében található legjobb megoldásokból kiindulva világosan meghatározza a jogi szakkifejezéseket, valamint a szerződési jog alapelveit és koherens mintaszabályait.²³ A CFR több lehetséges funkcióval rendelkezhetne: segítségként, kiindulási alapként szolgálhatna az uniós jogalkotás számára, valamint a tagállamok jogalkotóinak is támpontot nyújthatna az adott átültetési kötelezettségük maradéktalan teljesítéséhez. Ezenkívül a választottbírói gyakorlat és az Európai Unió Bírósága jogértelmezésének alakításában is szerepet játszhatna.²⁴

6. A közös referenciakeret tervezete

A jogegységesítés kétfajta megközelítését képviselő csoport, a Study Group és az Acquis Group együttműködése és kutatómunkája eredményeként 2008-ban jelent meg a Draft Common Frame of Reference (továbbiakban: DCFR, Referenciakeret), azaz a Közös Referenciakeret Tervezete. Ahogy a dokumentum bevezetőjében is olvashatjuk, fontos, hogy különbséget tegyünk a DCFR és a CFR között. A DCFR-ben foglalt szabályok még nem véglegesek, mindössze iránymutatásként szolgálnak a későbbi jogharmonizációs törekvésekhez, valamint egy „politikai” CFR számára.²⁵ A DCFR lényegében a PECL-on alapul, azonban a Bizottság által előirányzott szerződési jogharmonizáción túllépve a kötetmi jog egyéb területeire is összpontosít, így előírásokat tartalmaz a szerződéseken túl, a kártérítési jogot, a jogalap nélküli gazdagodást és egyes dologi jogi kérdéseket érintően is.²⁶ A DCFR alapelvekből, definíciókból és modellszabályokból áll.²⁷

²¹ VEREBICS, 2002. 15. p.

²² KOVÁCS TÍMEA: *Az európai szerződési jogról, fejlődésének felgyorsulásáról és a szabályozható területekről.* <http://www.jogiforum.hu/blog/5/73>, (2016.09.23.)

²³ HAJNAL ZSOLT, *Doktori (PhD) értekezés*, 81. p.

²⁴ Uo. 136.

²⁵ von BAR CHRISTIAN, CLIVE ERIK, SCHULTE-NÖLKE HANS (szerk.): *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law Draft Common Frame of Reference (DCFR)*. Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law Draft of Common Frame of Reference (DCFR) Interim Outline Edition, European law publishers, München, 2008. 6. p.

²⁶ LANDO, OLE: *CISG and CESL: Simplicity, Fairness and Social Justice*, In: *English and European Perspectives on Contract and Commercial Law, Essays in Honour of Hugh Beale*, Hart Publishing Ltd., Oxford, 2014, 238. p.

7. Közös Európai Adásvételi Jogról szóló rendeletjavaslat

A Bizottság végül a DCFR-t nem használta fel a 2003-as Akciótervben előírányzott célok szerinti politikai referenciakeret kidolgozásához, hanem 2009-ben egy olyan projektre, egy opcionális jogi eszköz létrehozására vállalkozott, amely az Akciótervben csupán egy lehetséges második verzióként szerepelt a szerződési jogot érintően.²⁸ 2010. július 1-jén a Bizottság közzétette a fogyasztók és a vállalkozások javára szolgáló európai szerződési jog felé történő előrehaladás szakpolitikai választási lehetőségeiről szóló Zöld könyvet (továbbiakban: Zöld könyv).

A Zöld könyv célja, hasonlóan a korábbi a szerződési jogi egységesítést célzó munkákhoz, azoknak a lehetséges szabályozási módszereknek a bemutatása, amelyek hozzájárulhatnak a belső piac megerősítéséhez az európai szerződési jog előrevitele révén. A Bizottság a Zöld könyvvel kapcsolatos konzultáció során beérkezett vélemények alapján 2011. 10. 11-én közzétette a Közös Európai Adásvételi Jogról szóló rendeletjavaslatát (Common European Sales Law, továbbiakban: CESL- javaslat).²⁹

A CESL koncepciója nem abban áll, hogy az egyes nemzeti jogok szabályait közelítse egymáshoz, hanem egy olyan joganyag létrehozására törekszik, amely a tagállamok jogrendszerébe úgynevezett másodlagos jogként épül be, és nem jelenti a nemzeti szerződési jogok kiszorítását, ugyanis azokkal párhuzamosan fog létezni. Ez alatt azt kell érteni, hogy a felek teljesen önkéntesen, kifejezetten megállapodhatnak abban, hogy a nemzeti jog helyett a CESL alapján rendezik határon átnyúló ügyleteiket. Ez az ún. opcionális jog jelensége.³⁰ Az opcionális jog nem teljesen új jogintézmény, a jogválasztás lehetősége már megjelenik az Áruk Nemzetközi Adásvételéről szóló Bécsi Egyezményben is.³¹ Ha a felek úgy döntenek, hogy a CESL-t választják alkalmazandó jognak, arra nem lesz lehetőségük, hogy azonkívül további tagállami jogot is irányadóként határozzanak meg az adott jogviszonyban. A CESL hatálya a DCFR-hez képest jóval korlátozottabb.³² Nem terjed ki a szerződés összes elemére (pl. képviselő), ezért azokat a vonatkozó nemzeti polgári jogi szabályok fogják szabályozni.³³ A CESL merít a korábbi, fent említett szerződési jogi munkákból is, azonban a rendeletjavaslat hatálya jóval szűkebb elődeinél, ugyanis csak az áruk adásvételére és digitális tartalom szolgáltatására

²⁷ SCHULTE-NÖLKE, HANS – ZOLL, FRYDERYK – BUSCH, CHRISTOPH: *From the Draft Common Frame of Reference (DCFR) to the current EU contract law debate*. <http://www.europarl.europa.eu/webnp/webdav/site/myjahiasite/users/emartinezdealosmoner/public/Schulte%20Nolke%20EN.pdf>, (2016.10.18.)

²⁸ SCHULZE – ZOLL i.m. 44. p.

²⁹ HAJNAL ZSOLT, *Doktori (PhD) értekezés*. 140. p.

³⁰ Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a közös európai adásvételi jogról, Brüsszel, 2011.10.11. COM(2011) 635 végleges 2011/0284 (COD) C7-0329/11, [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2011\)0635_/com_com\(2011\)0635_hu.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2011)0635_/com_com(2011)0635_hu.pdf), (2016.08.12.)

³¹ BEALE, HUGH-FAUVARQUE-COSSON, BÉNÉDICTE-RUTGERS JACOBIEEN-TALLON DENIS-VOGENAUER STEFAN: *Cases, Materials and Text on Contract Law*. Hart Publishing Ltd., Oxford, 2010, 27.

³² RINGE, WOLF-GEORG: *The Law of Assignment in European Contract Law in: English and European Perspectives on Contract and Commercial Law*. In: Essays in Honour of Hugh Beale, Hart Publishing Ltd., Oxford, 2014, 251.

³³ KENDERES ANDREA: *A fogyasztók védelme az új egységes európai adásvételi rendelet javaslatban*. In: CSEHI ZOLTÁN – RAFFAI KATALIN (szerk.) *Törekvések és eredmények az Európai Unió joga, a nemzetközi magánjog, polgári jog és polgári eljárásjog keresztmetszetében*. Állam és Magánjog, A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog és Államtudományi Karának könyvei, Tanulmányok 20., Pazmany Press, Budapest, 2014.

ra terjed ki.³⁴ Ennek oka, hogy a Bizottság ezen a területen látta leginkább a tranzakciós költségekből és a jogi komplexitásból adódó problémákat³⁵. A digitális tartalmakra vonatkozó szerződések szabályozásának a CESL-be való foglalása nagy jelentőséggel bír, ugyanis az ezen szerződésekre vonatkozó szabályozási igény már többször megmutatkozott, egyes tagállamokban még e szerződések osztályozása is bizonytalan.³⁶

A CESL – visszavonása előtt – számos módosításon esett át. Az első jelentős változás az eredeti koncepcióval kapcsolatban 2013-ban következett be, ugyanis az Európai Parlament Belső Piaci és Fogyasztóvédelmi Bizottsága a rendeletjavaslat lényegét adó opcionális jelleget elutasította, és helyette az irányelvi formát választotta.³⁷

2014. december 16-án fordulópont következett be a CESL jövőjét illetően, ugyanis a Bizottság 2015-ös munkatervében már a visszavonási javaslatok közt szerepelt. Ezt azzal indokolták, hogy egy olyan javaslatot kell előkészíteni, amely felszabadítja a kereskedelmet a digitális egységes piacon.³⁸

8. A Digitális Egységes Piaci Stratégia új elképzelése a szerződési jogról

A Digitális Egységes Piaci Stratégia keretén belül előirányzott szerződési jogi egységesítést egy új koncepció alapján képzelel el a Bizottság. Ezzel kapcsolatban két irányelvjavaslatot mutatott be: az egyik Az Európai Parlament és a Tanács irányelve a digitális-tartalom-szolgáltatásra irányuló szerződések egyes vonatkozásairól, a másik pedig Az Európai Parlament és a Tanács irányelve az áruk internetes és egyéb távértékesítésére irányuló szerződések egyes vonatkozásairól címet viseli. A CESL-höz képest hatályuk jóval korlátozottabb. Mindkét javaslat teljes harmonizációra törekszik, és nem egy választható jogi eszköz, mint aminek a CESL-t képzeleltek el.³⁹

Meglátásom szerint helyeselhető, hogy az Unió az említett irányelvjavaslatokkal külön hangsúlyt fektet az európai szerződési jog jövőjét érintő elektronikus jogügyletek kérdésére, azonban nem egyértelmű, hogy ezt miért a szerződési jog hagyományos területeinek rovására teszi. Az új javaslatokhoz képest a CESL mind az elektronikus, mind a „hagyományos” szerződési joggal kapcsolatban tartalmazott előírásokat, és lényegében a korábbi jogegységesítést előirányzó munkák eredményeiből merített.

³⁴ SCULZE, REINER: *The new shape of European contract law*. In: EuCML Journal of European Consumer and Market Law 2015/4. 140.

³⁵ GARDINER, CATERINA: *The Proposed Common European Sales Law: A New Direction for European Contract Law?* Dublin University Law Journal 2013/36. 185. p.

³⁶ GARDINER 186. p.

³⁷ HAJNAL ZSOLT, *Egy újabb lépés a közös európai szerződési jog irányába*. <http://www.debrecebijogimuhely.hu/hirek/127/> (2016. 08. 03.)

³⁸ VERESS EMÖD: *Via Mala Europae II. Az európai integráció nehézségei. A közös európai adásvételi jognak – egyelőre – vége*, <http://nyugat.ro/?p=239> (2016.10.13.).

³⁹ CLIVE ERIC: *The proposed new digital single market contract law Directives*. In: European Private Law News, <http://www.epln.law.ed.ac.uk/2016/01/19/the-proposed-new-digital-single-market-contract-law-directives/> (2016.09.24.)

III. A szerződésszerűség jogi kategóriája

1. Mikor beszélhetünk szerződésszerűségről?

A Digitális Egységes Piaci Stratégia keretében bemutatott két irányelvjavaslat tartalmát tekintve lényegében a szerződésszerűség kérdéskörével foglalkozik. A fogalom az eddigi polgári jogi terminológiát tekintve meglehetősen új, azonban nem előzmény nélküli. Elsősorban az egyes európai magánjogi munkákban találkozhatunk a fogalommal (az Európai Parlament és a Tanács 1999/44/EK irányelve a fogyasztási cikkek adásvételének és a kapcsolódó jótállásnak egyes vonatkozásairól, DCFR, CESL), azonban a nemzeti jogokban nem túl gyakori és hagyományokkal alig rendelkező jogi kategória. Ezt bizonyítja, hogy konkrét definíciót nem találunk sem a magyar Polgári Törvénykönyvben (továbbiakban: Ptk.), sem az irányadónak tekinthető német Bürgerliches Gesetzbuchban, illetve a francia Code Civilben sem.

Ezért nagyon fontos annak tisztázása, mit is értünk szerződésszerűség alatt, milyen feltételek megléte esetén beszélhetünk általában szerződésszerűségről? Meglátásom szerint a szerződésszerűség egy átfogóbb fogalom, így ahhoz, hogy szerződésszerűségről beszélhessünk, a szerződéses jogviszony különböző időbeliségű jellemzőit kell elemezni. Magának a szerződésszerűségnek az alapelvi háttérét a jóhiszeműség és tisztesség követelménye képezi, közelebről pedig a szerződési jogra jellemző általános együttműködési kötelezettség adja meg a keretét. A szerződés dinamikáját tekintve a szerződésszerűség meglétéhez vizsgálni kell először is a szerződéskötést megelőző tájékoztatás tartalmát, magának a szerződésnek a tartalmát, ezt követően pedig a teljesítés tekintetében a teljesítés helyére, idejére vonatkozó szabályokat és a szolgáltatás minőségét, amely a teljesítés módjához tartozik.⁴⁰ A következő fejezetben ebből kiindulva vizsgálom a szerződésszerűség kérdését az egyes európai jogfejlődési csomópontokban.

2. Szerződésszerűség vizsgálata az európai szerződési jogban

2. 1. Jóhiszeműség és tisztesség

A fogyasztási cikkek adásvételének és a kapcsolódó jótállásnak egyes vonatkozásairól szóló irányelvnek (továbbiakban: 1999/44/EK irányelv), valamint a DSM irányelvjavaslatoknak nem célja szerződési jog átfogó szabályozása, így számos, a szerződési joghoz kapcsolódó jogi kategória nem található meg. Ez igaz az alapelvekre vonatkozólag is, ennek következtében a jóhiszeműség és tisztesség követelményére sem tartalmaznak előírásokat.

⁴⁰ VÉKÁS LAJOS – GÁRDOS PÉTER (szerk.), *Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz*, 2. kötet. Wolters Kluwer Kiadó, Budapest, 2014. 1508. p.

A jóhiszeműség és tisztesség követelménye a PECL első fejezetében a szerződési szabadság elvének korlátjaként jelenik meg,⁴¹ majd a második részben a PECL által lefektetett egyik általános kötelezettségként kerül meghatározásra. Ennek értelmében minden félnek a jóhiszeműség és a tisztességes eljárás követelményének megfelelően kell eljárnia, és ezt a kötelezettséget nem lehet kizárni vagy korlátozni.⁴²

Az Acquis Principles szerkezeti felépítését áttekintve látható, hogy a dokumentum elején nincs bevezető rész, amely az alapelvekkel, illetve az általános, egész szerződéses jogviszonyt érintő kötelezettségekkel foglalkozna. Ennek következtében a jóhiszeműség és tisztesség követelménye sem a munka elején, mint a szerződési jog egészét átható kötelezettségként jelenik meg, hanem külön az egyes jogi kategóriáknál.⁴³ Először az előzetes tájékoztatási kötelezettségnél állapítja meg, hogy a felek a szerződés megkötését megelőzően a jóhiszeműség és tisztesség követelményének betartásával kötelesek eljárni,⁴⁴ ezen túl a teljesítés résznél hangsúlyozza, hogy az adósnak e követelmények szerint kell teljesítenie.⁴⁵

A DCFR-ben is több helyen szerepel a jóhiszeműség és tisztesség elve. Az alapelvek (Principles) részben a DCFR a következő négy alapelvet fekteti le: szabadság, biztonság, igazságosság és hatékonyság. A jóhiszeműség és tisztesség a szabadság alapelv egyik aspektusát képezi, azonban utal rá, hogy a jóhiszeműség és tisztesség túlmutat ezen az alapelven, és az igazságosság alapelvével is szerepe van.⁴⁶

A DCFR modell szabályok része is tartalmaz előírásokat: az első könyv 1:103 (1)⁴⁷ bekezdése a jóhiszeműség és tisztesség általános jellemzőit elemzi, míg a konkrétabb tartalmat a harmadik könyv 1:103 (1) bekezdésében fejti ki, melynek értelmében a kötelezettségek teljesítése, a teljesítéshez való jog gyakorlása, a nemteljesítés esetén rendelkezésre álló jogorvoslatok, valamint a szerződés megszüntetéséhez való jog gyakorlása során a jóhiszeműség és tisztesség követelményével összhangban kell eljárni.⁴⁸

⁴¹ 1.102 Cikk – Szerződési szabadság (1) A felek – a jóhiszeműség és tisztességes eljárás követelményének, valamint a jelen Alapelvek által támasztott kényszerítő szabályoknak megfelelően - szabadon köthetnek szerződést és határozhatják meg annak tartalmát. <http://pju.hu/attachments/article/6/hxHcNKT7Ekaq5t4JObGN8A.pdf> 12. (2016.11.12.)

⁴² 1.201 (ex 1.106) Cikk – Jóhiszeműség és tisztességes eljárás. <http://pju.hu/attachments/article/6/hxHcNKT7Ekaq5t4JObGN8A.pdf> (2016.11.12.)

⁴³ VOGENAUER, STEFAN: *'General Principles' of Contract Law in Transnational Instruments*, In: English and European Perspectives on Contract and Commercial Law, Essays in Honour of Hugh Beale, Hart Publishing Ltd., Oxford, 2014. 303.

⁴⁴ Kapitel 2: Vorvertragliche Pflichten, Abschnitt 1: Allgemeine Pflichten, Artikel 2:101: Treu und Glauben <http://www.acquis-group.jura.uni-osnabrueck.de/ag/dms/ag/dms.php?UID=mh5hbbb5muaiepciba8tb2gb7&p=home&s=Draft%20of%20the%20Acquis%20Principles%20%28German%2C%20Chapter%201-8%29&UID=mh5hbbb5muaiepciba8tb2gb7> (2016. 11. 12.)

⁴⁵ Artikel 7:102: Treu und Glauben bei der Ausübung von Rechten,

⁴⁶ http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/dcfr_outline_edition_en.pdf, 76. (2016. 11.13.)

⁴⁷ I. – 1:103: Good faith and fair dealing

(1) The expression “good faith and fair dealing” refers to a standard of conduct characterised by honesty, openness and consideration for the interests of the other party to the transaction or relationship in question. http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/dcfr_outline_edition_en.pdf (2016.11.13.)

⁴⁸ III. – 1:103: Good faith and fair dealing. http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/dcfr_outline_edition_en.pdf (2016.11.13.)

A két alapelv tekintetében a CESL felépítése hasonlít a DCFR-hoz. Először definiálja, hogy mit értünk a jóhiszeműség és tisztesség követelménye alatt⁴⁹, majd mint az általános elvek egyike kerül meghatározásra.⁵⁰ A PECL-höz hasonlóan a CESL is kiemeli, hogy a felek nem zárhatják ki ezen követelmény alkalmazását, nem térhetnek el attól, és nem módosíthatják annak joghatását sem.⁵¹

2. 2. Általános együttműködési kötelezettség

Az 1999/44-es irányelvben és a DSM irányelvjavaslataiban sem szerepel kifejezetten az együttműködési és tájékoztatási kötelezettség, azonban a részletszabályokat vizsgálva látható, hogy azokat áthatja e kötelezettség tartalma.

A PECL az általános kötelezettségek részben tartalmazza a felek közötti együttműködés kötelezettségét. Előírása szerint annak érdekében, hogy a szerződésnek teljes mértékben érvényt szerezzenek, mindegyik fél együttműködési kötelezettséggel tartozik a többi felé. Ennek az együttműködési kötelezettségnek a szerződéses jogviszony egészében eleget kell tenniük a feleknek.⁵²

Az Acquis Principles a teljesítés szabályainál határozza meg a felek együttműködési kötelezettségét. Megállapítja, hogy a felek olyan mértékben kötelesek egymással együttműködni, amennyire a kötelezettség teljesítéséhez ésszerűen elvárható.⁵³ Kérdés, hogy az „olyan mértékben, amely elvárható” kifejezés pontosan mit takar. Felmerülhetnek esetleg olyan szituációk, ahol nem lehet elvárni az együttműködést?⁵⁴

A DCFR az együttműködési kötelezettséget – csakúgy, mint a jóhiszeműség és tisztesség követelményét – a biztonság alapelv egy részének tekinti. Ezt követően a modell szabályok harmadik könyv általános rendelkezések részében fejti ki tartalmát.⁵⁵ Az ott leírtak azonosak az Acquis Principles együttműködési kötelezettségének a szabályával. Ezen túl azonban a DCFR külön rendelkezik az együttműködésről az előzetes tájékoztatás szabályainál is,⁵⁶ valamint az egyes szerződéseknél, pl. a franchise szerződésnél.⁵⁷

⁴⁹ 2. cikk Meghatározások, fe): „jóhiszeműség és tisztesség”: olyan magatartásforma, amelyre az őszinteség, a nyíltság és – amennyiben megvalósítható – az adott ügyletben, illetve jogviszonyban részes másik fél érdekeinek figyelembe vétele jellemző. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P7-TA-2014-0159+0+DOC+PDF+V0//HU> (2016.11.13.)

⁵⁰ 1.cikk <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P7-TA-2014-0159+0+DOC+PDF+V0//HU> (2016.11.13.)

⁵¹ CESL 2.cikk 3.

⁵² MAYER Erika (sorozatszerkesztő): *Az Európai Szerződési Jog Alapelvei I-III.* (kétnyelvű kiadás) 1.202 cikk, a Páneurópa Jogász Unió Elektronikus Szakkönyvtára, 2011. <http://www.pju.hu/attachments/article/6/hxHcNKT7Ekaq5t4JObGN8A.pdf> (2016.10.08.)

⁵³ Artikel 7:104: Pflicht zum Zusammenwirken <http://www.acquis-group.jura.uni-osnabrueck.de/ag/dms/ag/dms.php?UID=mh5hb5muaiepciba8tb2gb7&p=home&s=Draft%20of%20the%20Acquis%20Principles%20%28German%2C%20Chapter%201-8%29&UID=mh5hb5muaiepciba8tb2gb7> (2016.11.13.)

⁵⁴ LANDO, OLE: *CISG and CESL: Simplicity, Fairness and Social Justice*, In: *English and European Perspectives on Contract and Commercial Law, Essays in Honour of Hugh Beale*, Hart Publishing Ltd. Oxford, 2014, 245.

⁵⁵ III. – 1:104: Co-operation, http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/defr_outline_edition_en.pdf (2016.11.13.)

⁵⁶ Uo. IV. E. – 2:201: Co-operation.

⁵⁷ Uo. IV. E. – 4:103: Co-operation.

A CESL-ben is az együttműködési kötelezettség az egyik általános elvként került meghatározásra, ami összhangban áll a különböző jogegységesítést célul tűző munkák kapcsolódó rendelkezéseivel.⁵⁸

2. 3. Előzetes tájékoztatási kötelezettség

Az előzetes tájékoztatási kötelezettség klauzuláját szintén nem fektetik le sem az 1999/44/EK irányelv, sem a DSM irányelvjavaslatok, viszont a részletszabályokban utalnak rá, többek között a szerződészerűség fogalmának meghatározásánál.

A PECL sem határozza meg konkrétan az előzetes tájékoztatási kötelezettséget, hanem az általános kötelezettségek részben lefektetett együttműködési elv egyik aspektusaként kezeli.

Az Acquis Principles a PECL-lel ellentétben nem egy általános, az egész szerződéses jogviszonyban meglévő együttműködési kötelezettséget ír elő, hanem egy előzetes tájékoztatási kötelezettséget tartalmazó klauzulát állapít meg. E kötelezettséget az egyes szerződések vonatkozásában kívánja rendszerezni: különböző tájékoztatási kötelezettségre vonatkozó előírásoknak kell eleget tenni az árukra és szolgáltatásokra vonatkozó szerződéseknél,⁵⁹ fogyasztókkal kötött szerződéseknél,⁶⁰ hátrányos helyzetben lévő fogyasztókkal kötött szerződéseknél,⁶¹ valós idejű távkommunikációs eszközök útján kötött szerződések esetén.⁶²

A DCFR-ben erőteljesen keverednek a PECL és az Acquis Principles elemei. Az előzetes tájékoztatási kötelezettség szabályozása alapvetően az Acquis Principles szabályozási rendszerére épül, azaz nem egy általános előzetes tájékoztatási kötelezettséggel operál, hanem különös tájékoztatási szabályokat ír elő az egyes esetekben (II.-3.101,⁶³ II.-3.102,⁶⁴ II.-3.103,⁶⁵ II.-3.104,⁶⁶ II.-3.105),⁶⁷. A tervezet azonos módon szabályozza a szerződés teljesítésének elemeit a PECL-lel és az Acquis Principles-lel.

A CESL-ben több helyen is megjelenik prekontraktuális tájékoztatási kötelezettség. Külön előírások vonatkoznak a B2C és a B2B jogviszonyokra: a vállalkozások és fogyasztók közötti szerződésekre vonatkozó tájékoztatási kötelezettségek az egyes információk funkciói szerint kerültek tagolásra. Ennek megfelelően a CESL 13. cikke először a szerződés tárgyát érintő tájékoztatási kötelezettségeket nevezi meg [a) és b) pontok], ezt követően a vállalkozás beazonosításához szükséges adatokat [c) pont]. A d) pontban – utalva a rendeletjavaslat 16. cikkére – a szerződési feltételeket, majd a 17.

⁵⁸ CESL 3. cikk.

⁵⁹ Text of the Acquis Principles. <http://www.acquis-group.jura.uni-osnabrueck.de/ag/dms/ag/dms.php?UID=mh5hbbb5muaiepciba8tb2gb7&p=home&s=Draft%20of%20the%20Acquis%20Principles%20%28German%2C%20Chapter%201-8%29&UID=mh5hbbb5muaiepciba8tb2gb7> (2016.09.28.) Artikel 2:201: Informationspflicht bei Waren oder Dienstleistungen.

⁶⁰ Artikel 2:202: Informationspflichten gegenüber Verbrauchern.

⁶¹ Uo. Artikel 2:203: Informationspflichten gegenüber benachteiligten Verbrauchern.

⁶² Uo. Artikel 2:204: Informationspflichten bei Echtzeitkommunikation.

⁶³ Duty to disclose information about goods, other assets and services.

⁶⁴ Specific duties for businesses marketing to consumers.

⁶⁵ Duty to provide information when concluding contract with a consumer who is at a particular disadvantage.

⁶⁶ Information duties in real time distance communication.

⁶⁷ Formation by electronic means.

cikkek megfelelően az elállási jogokra vonatkozó tájékoztatást határozza meg. Ezt követően az f) pont a kereskedő ügyfélszolgálatának, utószervizének, kereskedelmi jótállásának és panaszkezelési rendszerének meglétéről és feltételeiről való tájékoztatást írja elő, ebből következően alternatív vitarendezési mechanizmus igénybevételenek lehetőségéről és az ahhoz való hozzáférés módjairól is tájékoztatni kell a fogyasztót [g) pont], valamint az egyes technikai adottságokról, amelyek a digitális tartalmakat érintik.⁶⁸ Az ezt követő cikkek a felsorolt tájékoztatási kötelezettségeket részletezik tovább.

2. 4. A szolgáltatás minősége

A 1999/44/EK irányelvben nem szerepel a szolgáltatás minősége kifejezés, azonban a meghatározás alá tartozó egyes kritériumok a szerződésszerűség körében kifejtésre kerülnek az irányelvben. Ez hasonlóan igaz a DSM irányelvjavaslatokra is.

A PECL a szokásos magánjogi rendszerezéssel ellentétben nem a teljesítésnél, hanem a szerződés tartalma keretében szabályozza a szolgáltatás minőségére vonatkozó általános előírást, amelynek értelmében elsősorban a felek által a szerződésben meghatározott minőséggel kell rendelkeznie a szolgáltatásnak, szerződéses kikötés hiányában a szolgáltatásnak legalább az átlagos minőséget kell elérnie.⁶⁹ Megállapítható, hogy a szerződészerűség meghatározásakor a szubjektív kritériumokból, azaz abból kell kiindulni, hogy a felek miben állapodtak meg az áru minőségére vonatkozólag. Ha a szerződésből ez nem derül ki, akkor vehetők figyelembe az objektív kritériumok. A „legalább általános minőség” meghatározás által a kötelezett számára biztosított mozgáster az áru minősége vonatkozásában azonban félreértésre adhat okot. A mai, modern szériagyártásnál ugyanis olyan minőségi, tartóssági, biztonsági követelményeket írhatnak elő, amelyekről nem lehet eltérni.⁷⁰

Bár az Acquis Principles-t (ahogy már fentebb kifejtésre került) a szerződési jog egységesítéséhez való hozzájárulás céljából készítették el, és így átfogó szabályokat tartalmaz a szerződési jogot illetően, a szolgáltatás minőségének a kritériumai nem kerültek benne lefektetésre.

A DCFR megközelítése e témát illetően szerkezeti szempontból meglehetősen sajátos: a szerződés tartalma és hatása című fejezetben egy rövid, általános rendelkezés található a szerződés tárgyának minőségére,⁷¹ amelyet részletesebb tartalommal az

⁶⁸ Közös európai adásvételi jog I, Az Európai Parlament 2014. február 26-i jogalkotási állásfoglalása a közös európai adásvételi jogról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló javaslatról (COM(2011)0635 – C7-0329/2011 – 2011/0284(COD)), P7_TA(2014)0159, 82. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P7-TA-2014-0159+0+DOC+PDF+V0//HU> (2016.10.10.)

⁶⁹ MAYER ERIKA *i.m.* 6.108. cikk

⁷⁰ WESTERMANN, HARM PETER, GRUNEWALD, BARBARA, MAIER-REIMER, Georg: *Bürgerliches Gesetzbuch Handkommentar*, OVS Verlag, Köln, 2011, 848. p.

⁷¹ II.-9:108: Where the quality of anything to be supplied or provided under the contract cannot be determined from the terms agreed by the parties, from any other applicable rule of law or from usages or practices, the quality required is the quality which the recipient could reasonably expect in the circumstances.

adásvétel és az egyes szolgáltatások szabályainál meghatározott szerződésszerűség fogalmak töltönek meg.⁷²

Az 1999/44/EK irányelvhez hasonlóan a CESL sem használja a szolgáltatás minőségének a fogalmát, annak elemeit a szerződésszerűség körében vizsgálja.

2. 5. A teljesítés szabályai

Az 1999/44/ EK irányelv és a DSM irányelvjavaslatok korlátozott szabályozási körük következtében a teljesítés szabályait nem részletezik.

A PECL teljesítésre vonatkozó szabályai lényegében megegyeznek a magyar szabályokkal. Ha a szerződésből fakadó kötelezettség teljesítésének helyét a szerződésben nem állapítják meg, vagy a szerződésből nem meghatározható, akkor pénzfizetésre vonatkozó kötelezettség esetében a hitelező a szerződés megkötésének időpontja szerinti üzleti székhelyén; a pénzfizetésre vonatkozótól eltérő kötelezettség esetén a kötelezett a szerződés megkötésének időpontja szerinti üzleti székhelyén teljesítendő. Ha a félnek egynél több üzletviteli helye van, az előző bekezdés szerinti székhelynek az minősül, amely a szerződés megkötésének időpontjában a felek által ismert, vagy érdemileg figyelembe vett körülményekre tekintettel a szerződéssel legszorosabb kapcsolatban van. Ha a félnek nincs üzleti székhelye, annak szokásos tartózkodási helyét kell tekinteni.⁷³ A teljesítés idejét tekintve a PECL különbséget tesz időpont és időtartam között, ami azt jelenti, hogy elsőként a szerződésben meghatározott időpont az irányadó, ha abban a teljesítés időpontját nem rendezték a felek, az ésszerűség követelményének megfelelő időn belül kell a teljesítést véghez vinni. A felek egyidejűleg kötelesek teljesíteni, ha a felek szolgáltatásai egyidejűleg teljesíthetőek.⁷⁴

Az Acquis Principles a teljesítés fejezet keretében a teljesítés módjainál tárgyalja a teljesítés helyére, idejére vonatkozó előírásokat. A teljesítés idejét tekintve a szerződésből kell kiindulni, ha erről a felek a szerződésben nem rendelkeztek, a kötelezettnek késedelem nélkül teljesítenie kell. Távollévők között kötött szerződéseknel az Acquis Principles 30 napos határidőt állapít meg a vállalkozó szolgáltatási kötelezettségének a teljesítésére.⁷⁵ A teljesítés helyére vonatkozó rendelkezések nem mutatnak eltérést a PECL-ben előírt szabályokhoz képest.⁷⁶

A DCFR azonos módon szabályozza a szerződés teljesítésének elemeit a PECL-lel és az Acquis Principles-lel.⁷⁷

A CESL a teljesítéssel kapcsolatos általános rendelkezéseket az eladó fő kötelezettségeinél szabályozza. A katalógusszerű felsorolás szerint az eladó köteles az árut vagy a

⁷² A DCFR a szolgáltatásra irányuló szerződések esetében a szerződésszerűséget az egyes szerződések specifikumainak szempontjából vizsgálja, amelyek részletes bemutatásra nem térnek ki.

⁷³ The Principles Of European Contract Law, 2002, (Parts I, II, and III) 7:101. cikk, <http://www.jus.uio.no/lm/eu.contract.principles.parts.1.to.3.2002/> (2016. 10. 16.)

⁷⁴ Uo. 7:102. cikk, <http://www.jus.uio.no/lm/eu.contract.principles.parts.1.to.3.2002/> (2016.10.16.)

⁷⁵ Text of the Acquis Principles, (Official Translation into German, Chapters 1-8), <http://www.acquis-group.jura.uni-osnabrueck.de/ag/dms/ag/dms.php?UID=mh5hbbb5muaiepciba8tb2gb7&p=home&s=Draft%20of%20the%20Acquis%20Principles%20%28German%2C%20Chapter%201-8%29&UID=mh5hbbb5muaiepciba8tb2gb7> (2016.09.28.)

⁷⁶ Uo., Artikel 7:201, 7:202.

⁷⁷ III. – 2:101, III. – 2:102 http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/dcf_ouline_edition_en.pdf.

digitális tartalmat átadni, átruházni az áru tulajdonjogát, vagy vállalni annak átruházását, gondoskodni a szerződésszerű teljesítésről és arról, hogy a vevő a szerződés szerint rendelkezhesen a digitális tartalom használatának jogával, továbbá átadni az árut vagy digitális tartalmat bemutató vagy az azokra vonatkozó, a szerződés által előírt dokumentumokat.⁷⁸

E kötelezettségeket konkretizálják a CESL 93-95. cikkei, amelyek a teljesítés helyével, módjával, idejével foglalkoznak. A CESL is a felek megállapodását helyezi előtérbe a teljesítés helyével kapcsolatban. Ha a felek erről nem rendelkeztek, adásvételi szerződés és digitális tartalom szolgáltatása esetén a teljesítés helye a vevő lakóhelye, egyéb esetekben az az irányadó, hogy az adásvételi szerződés tartalmaz-e fuvarozó általi továbbítást. Ha nem, akkor az eladó szerződéskötés kori telephelye a teljesítés helye. Több telephely esetén azt kell vizsgálni, hogy azok közül melyik áll a legszorosabb kapcsolatban a szerződéssel.⁷⁹ A teljesítési időre a CESL általános meghatározást tartalmaz: ha az átadás időpontja másként nem határozható meg, az árut vagy a digitális tartalmat a szerződéskötést követően ésszerű határidőn belül át kell adni. Fogyasztói szerződéseknél a felek eltérő rendelkezése hiányában a kereskedőnek a szerződés megkötésétől számított legkésőbb 30 napon belül át kell adnia az árut vagy a digitális tartalmat szolgáltatni.⁸⁰

2. 6. Szerződésszerűség

Az 1999/44/EK irányelv kiemelten foglalkozik a szerződésszerűség problematikájával, ami szerint a szerződésszerűség valamennyi nemzeti jog hagyományának szignifikáns eleme. Az 2. cikk (1) bekezdése értelmében a szerződésszerűség jogintézménye az eladó oldalán keletkeztet szerződéses kötelezettséget, így az eladó köteles a fogyasztónak az adásvételi szerződésnek megfelelő fogyasztási cikket átadni.⁸¹

Az 1999/44/EK irányelv 2. cikk (2) bekezdése egy fikciót állít fel, amely szerint vélelmezni kell a szerződésszerűséget, ha a fogyasztási cikk megfelel az eladó által adott leírásnak, és rendelkezik az eladó által a fogyasztónak bemutatott próba vagy minta tulajdonságaival. Akkor szerződészerű, ha alkalmas a fogyasztó által meghatározott sajátos célra, amelyet a fogyasztó a szerződéskötéskor az eladó tudomására hozott és az eladó elfogadott; valamint alkalmas minden olyan célra, amelyre az azonos fajtájú árut szokásosan használnak. Mindemellett bír az azonos fajtájú áruk tekintetében szokásos minőséggel és teljesítménnyel, amelyet a fogyasztó ésszerűen elvárhat, figyelembe véve a fogyasztási cikk természetét, és – ha van ilyen – megfelel az eladó, a gyártó vagy annak képviselője által a fogyasztási cikk konkrét tulajdonságai tekintetében – különösen a reklámozás során – tett vagy a címkén megjelenő nyilvános kijelentéseknek.⁸²

⁷⁸ CESL 91. cikk.

⁷⁹ CESL 93. cikk.

⁸⁰ CESL 95. cikk.

⁸¹ Az Európai Parlament és a Tanács 1999/44/EK irányelve (1999. május 25.) a fogyasztási cikkek adásvételének és a kapcsolódó jótállásnak egyes vonatkozásairól 2. cikk (1) bekezdés, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31999L0044:hu:HTML> (2016. 10. 08.)

⁸² Uo. 2. cikk (2) bekezdés, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31999L0044:hu:HTML> (2016. 10. 08.)

E felsorolt tulajdonságok kumulálódhatnak, ha egymással nem ellentétesek.⁸³ Ha a körülmények alapján az egyik elem nem alkalmazható, a többi még az maradhat. A próbának vagy mintának való megfelelés számos esetben irreleváns lehet, mert például egy műkereskedő – a műtárgyak többségének egyedisége miatt – aligha tud olyan tárgyat szolgáltatni, amely tekintetében korábban egy mintát felmutatott. Ez a rendelkezés tehát a helyettesíthető dolgokra alkalmazható. A fogyasztó által meghatározott célnak való megfelelés sem értelmezhető valamennyi fogyasztási cikk vonatkozásában, hiszen bizonyos esetekben önmagában a fogyasztói cél sem határozható meg.⁸⁴ A 2. cikk c) és d) pontja ugyancsak a helyettesíthető dolgok esetében bír relevanciával.

A szerződésszerűség hiánya nem állapítható meg, ha a fogyasztó a szerződés megkötésének időpontjában a hibáról tudott vagy arról ésszerűen eljárva tudnia kellett, illetve ha a megfelelés hibáját a fogyasztó által adott anyag okozta.⁸⁵

Megállapítható, hogy az irányelv a szerződésszerűség kategóriáját lényegében a teljesítési kötelezettséghez kapcsolta, azonban kihat a szerződéses jogviszony teljesítést megelőző szakaszaira is, továbbá a szerződésszerűség egyes komponensei jogi munkának a szolgáltatás minőségénél részletezett kritériumainak felelnek meg. Az irányelv szerződésszerűsége vonatkozó szabályai kiindulópontként szolgáltak a későbbi uniós jogi munkák megalkotói számára, és az uniós tagállamok is hasonló szabályozást alakítottak ki implementációs kötelezettségüknek eleget téve.

Az első jogegységesítési kísérletek, így a PECL és az Acquis Principles még nem tartalmaztak előírásokat kifejezetten a szerződésszerűségekre. A DCFR az első olyan európai szerződési jogi munka, amely használja a szerződésszerűség fogalmát a szolgáltatás minősége vonatkozásában. Elsőként egy rövid és általános előírást használ a szolgáltatás minőségét érintően, majd a részletszabályokat az adásvétel és az egyes szolgáltatások szabályainál meghatározott szerződésszerűség fogalmaknál fejti ki.

A tervezet adásvételről szóló részének IV.A.-2:101 pontjában az eladó kötelezettségénél említi először a szerződésszerűség kifejezést, amely szerint adásvételi szerződés esetén az eladó kötelezettségei közé tartozik biztosítani azt, hogy az áru minden tekintetben szerződésszerű legyen. Ugyanezen fejezet 3. részének a címe: *Az áru szerződésszerűsége*, amelynek a IV.A.-2:301 pontja határozza meg a szerződésszerűség fogalmát. Eszerint akkor beszélhetünk szerződésszerűségről, amikor az áruk a szerződésben meghatározott mennyiségi, minőségi, fajta szerinti követelményeknek, a csomagolásra vonatkozó előírásoknak megfelelnek, ezen túl a szerződésben meghatározott tartozékokkal, összeszerelési, használati útmutatóval rendelkeznek, valamint a DCFR további, ide

⁸³ GRUNDMANN, STEFAN-BIANCA, MASSIMO: *EU-Kaufrechtsrichtlinie*, Art. 2 Rnn 1ff. Idézi: WREDE CHRISTIAN: *Kopien - Imitationen - Fälschungen: Kunst und Kaufrecht; zur Entwicklung*, Tenea Verlag, Berlin 2015. 196. https://books.google.hu/books?id=pt2VvWhVdV8C&pg=PA196&lpg=PA196&dq=vertragsmäßigkeit+in+1999/44&source=bl&ots=XGUwHOA_RU&sig=lmH2VjwRgvKbD_SInrorpCxsJkk&hl=hu&sa=X&ved=0ahUKewibqsKxp8vPAhXKuhQKHZl_AucQ6AEIjAB#v=onepage&q=vertragsm%C3%A4%C3%9Figkeit%20in%201999%2F44&f=false (2016. 10. 08.)

⁸⁴ WREDE CHRISTIAN, *i.m.* 197. p.

⁸⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 1999/44/EK irányelve (1999. május 25.) a fogyasztási cikkek adásvételének és a kapcsolódó jótállásnak egyes vonatkozásairól 2. cikk (3), <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31999L0044:hu:HTML> (2016. 09. 27.)

tartozó rendelkezéseivel is összhangban vannak.⁸⁶ Ennek megfelelően az eladónak a szerződésszerű teljesítéshez figyelembe kell vennie az áruk alkalmasságával, tulajdonosságával, csomagolásával,⁸⁷ szakszerűtlen összeszerelésével⁸⁸ és harmadik személyek jogaival, igényeivel⁸⁹ kapcsolatos előírásokat is. Látható, hogy a DCFR az 1999/44/EK irányelvhez képest több mindent vizsgál a szerződésszerűség vonatkozásában.

A tervezet meghatározza azt is, hogy mely időpontban kell a szerződésszerűségnek fennállnia. A IV.A.–2:308 értelmében az eladó felel valamennyi hibáért, amely a kárveszély átszállása idején fennáll. Fogyasztói szerződés esetén a kárveszély átszállását követő hat hónapon belül a fogyasztó számára nyilvánvalóvá lett hiba esetén azt kell vélelmezni, hogy az már az átszálláskor is fennállt.⁹⁰ Ha megállapítható a szerződésszerűség hiánya, a harmadik könyvben meghatározott általános jogorvoslatok helyett a fogyasztóknak egy külön jogorvoslati rendszer áll rendelkezésükre.⁹¹

A CESL-ben is megjelenik a szerződésszerűség követelménye, amelynek a meglétét – a tárgyi hatályának megfelelően – az áruk és a digitális tartalmak esetében vizsgálja. A CESL 99. cikke felvázolja az általános követelményeket a szerződésszerűség vonatkozásában, amelynek értelmében az áru vagy a digitális tartalom akkor felel meg a szerződésnek, amennyiben mennyiség, minőség és leírás szerint megfelel a szerződésben előírtaknak, csomagolása vagy kiszerezésének módja megfelel a szerződésben foglaltaknak; valamint a vevőnek történő kiszolgáltatásuk tartozékaikkal, az üzembhelyezési utasításokkal vagy a szerződésben előírt egyéb utasításokkal együtt történik.⁹² A DCFR-hez hasonlóan a CESL is részletesebb előírásokat tartalmaz a szerződésszerűség kérdéskörét illetően, mint az 1999/44/EK irányelv. A DCFR-ben szabályozottakon túl a CESL az árukon felül bevonja a digitális tartalmakat is a szerződésszerűség körébe, követve ezáltal az egyre jelentősebb méreteket öltő digitalizáció folytán elterjedő online értékesítési trendeket.

A szerződésszerűség általános jellemzőin kívül további pontosításokat tartalmaz a rendeletjavaslat 100. cikke. Az itt leírtak túlnyomórészt megegyeznek a DCFR IV.A.–2:302 pontjával. A cikk kiemelt szerepet tulajdonít annak a célnak, amelynek az áruknak és digitális tartalmaknak meg kell felelniük. Ez mutatkozik meg a cikk a) és b) pontjában, amelyek összeegyeztethetők az 1999/44/EK irányelv azon szabályaival, amelyek a szerződés tárgyának céljára tartalmazznak előírásokat.⁹³ Az a) pont megfogalmazásában az árunak vagy digitális tartalomnak meg kell felelnie bármely olyan adott célnak, amelyről az eladó a szerződés megkötésekor tudomást szerzett, kivéve akkor, ha a körülmények arra utalnak, hogy a vevő nem bízott az eladó tudásában és ítélőképességében, vagy a vevő részéről az ilyen bizalom ésszerűtlen lett volna. Nem

⁸⁶ SCHULTE-NÖLKE HANS (szerk.), *DCFR Translation Project English – German*, 2012. 05.15. 396. http://ec.europa.eu/justice/contract/files/european-private-law_de.pdf (2016. 09. 29.)

⁸⁷ IV.A.–2:302: Fitness for purpose, qualities, packaging.

⁸⁸ IV.A.–2:304: Incorrect installation under a consumer contract for sale.

⁸⁹ IV.A.–2:305: Third party rights or claims in general.

⁹⁰ von BAR CHRISTIAN - ERIC CLIVE - SCHULTE-NÖLKE HANS (szerk.) *i.m.* 197.

⁹¹ Uo. 200.

⁹² CESL 99.cikk.

⁹³ WENDEHORST, CHRISTIANE - ZÖCHLING-JUD, Brigitta: *Am Vorabend eines Gemeinsamen Europäischen Kaufrechts*, Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung Wien 2012. 120. p. <https://www.uibk.ac.at/unternehmensrecht/unternehmensrecht/mitarbeiter/lebenslaufe/teil-iv-cesl-entwurf.pdf> (2016.10.01.)

szükséges szerződéses megegyezés a különleges használati célról. Amennyiben a vevő az árut olyan célra használja, amely a szerződésben nem került meghatározásra, az eladó nem fog felelni. Egyebekben „az árunak meg kell felelnie azon céloknak, amelyekre az azonos termékleírású árukat vagy digitális tartalmat szokásosan használják.”⁹⁴ A c) pont értelmében nem tekinthető szerződésszerűnek az áru, amennyiben nem felel meg az eladó által mutatott mintának vagy modellnek. A következő pont a csomagolás, kiszereelés módjára tartalmaz részletszabályokat.⁹⁵ Az e) pontban szabályozottak összhangban vannak a DCFR IV.A.-2:302 pontjában szabályozottakkal, amely az árunak tartozékokkal, üzembehelyezési utasításokkal vagy a szerződésben előírt egyéb utasításokkal való ellátásának a követelményét írja le. A CESL 100. cikk f) pontja a DCFR-ral ellentétben a szerződésszerűség közé vonja azon szerződéskötést megelőző nyilatkozatok értékelését is, amelyek az áru tulajdonságaira, alkalmasságára vonatkoznak. Ugyancsak párba lehet állítani a 100. cikk g) pontját a Referenciakeret tervezet IV.A.-2:302 f) pontjával. Egy általánosan megfogalmazott tényállásról van szó, amely szerint az árunak rendelkeznie kell olyan minőségi és teljesítménybeli adottságokkal, amelyeket a vevő elvárhat.⁹⁶ A vevői elvárás tartalma azonban eléggé bizonytalan, joggal merülhet fel a kérdés, egyáltalán mérvadó lehet-e a szerződésszerűség megállapításakor. A vevő egyénileg kigondolt, az áru célját érintő elvárását a szerződésszerűség megítélésénél korlátozza a 100. cikk a) pontja, ugyanis nem lehet figyelembe venni, ha a szerződéskötéskor azt nem hozta az eladó tudomására.⁹⁷

Az áru vagy digitális tartalom szerződésszerűségének kontrollja tekintetében fontos változás, hogy a rejtett hiba fogalmát a CESL új alapokra helyezi. Az 1999/44/EK irányelv szerint nem minősül a megfelelés hibájának, ha a szerződés megkötésének időpontjában a fogyasztó a hibáról tudott vagy arról ésszerűen eljárva tudnia kellett, illetve ha a megfelelés hibáját a fogyasztó által adott anyag okozta. Ezzel ellentétben a CESL objektívizálja a hibák megismerésének a szintjét azáltal, hogy csak akkor tekinti szerződésszerűnek a teljesítést, amennyiben a fogyasztó tudott az áru vagy digitális tartalom konkrét állapotáról, és a szerződéskötéskor az árut vagy a digitális tartalmat a szerződésnek megfelelőként fogadta el.^{98,99} A szerződésnek való megfelelés megállapítására szolgáló releváns időpont a kárveszély vevőre történő átszállásának időpontja, amely szintén azonosságot mutat a DCFR ide vonatkozó előírásaival.

A CESL szabályai alapján a szerződésszerűség hiánya nem csupán az egyes kellékhányok fennállása esetén állapítható meg, hanem jogszavatossági kérdéseket is vizsgálni kell. A 102. cikk értelmében az árunak harmadik személy bármely jogától vagy nem nyilvánvalóan megalapozatlan követelésétől mentesnek kell lennie, illetve a digitális tartalmat attól mentesíteni kell.

A digitális tartalom szolgáltatására vonatkozó irányelvjavaslat (továbbiakban: digitális tartalom irányelvjavaslat) értelmében akkor beszélhetünk szerződésszerűségről, ha a digitális tartalom a szerződésben – többek között a szerződés szerves részét képező,

⁹⁴ CESL 100. cikk b) pont.

⁹⁵ CESL 100. cikk d) pont.

⁹⁶ CESL 100. cikk g) pont.

⁹⁷ WENDEHORST, CHRISTIANE – ZÖCHLING-JUD, BRIGITTA, *i.m.* 122–123. pp.

⁹⁸ CESL 102. cikk 1.

⁹⁹ HAJNAL ZSOLT, *Doktori (PhD) értekezés*, 194. p.

szerződéskötést megelőző tájékoztatásban – előírt mennyiségű, minőségű, időtartamú és verziójú, valamint az abban előírt további feltételekkel rendelkezik. Alkalmas a fogyasztó által meghatározott bármely konkrét célra, amelyet a fogyasztó a szerződés megkötésekor a szolgáltató tudomására hozott, és amelyet a szolgáltató elfogadott, azt a szerződésben előírt utasításokkal és ügyfélszolgálati támogatással együtt szolgáltatják. Amennyiben a szerződés adott esetben nem írja elő egyértelműen és minden részletre kiterjedően a digitális tartalomra vonatkozó követelményeket, a digitális tartalomnak alkalmasnak kell lennie arra a célra, amelyre az ugyanolyan leírású digitális tartalom szokásosan használatos lenne.¹⁰⁰

Az internetes és távértékesítésre vonatkozó irányelv is hasonlóan fogalmaz, de még kitér arra az esetre, hogy amennyiben az eladó mintát vagy modellt mutat be a fogyasztónak, úgy az áru olyan minőségű legyen, mint amilyen minőségű a mintaként vagy modellként bemutatott áru, és megfeleljen a minta vagy modell leírásának.¹⁰¹

2. 7. A European Law Institute állásfoglalása az irányelvjavaslatok szerződésszerűség fogalmáról

Az irányelvjavaslatok véleményezése az egyes jogi szervezetek által már megkezdődött, például a European Law Institute már közzé is tette ezzel kapcsolatos álláspontját. Habár meglátásuk szerint mindkét irányelv tartalmaz olyan előremutató elemeket, amelyek a fogyasztóvédelem magasabb szintjének az eléréséhez, valamint a belső piac jobb működéséhez hozzájárulhatnak, azonban további módosításokat is előíranyoz.¹⁰² Ezen módosítások több szempontból érintik az irányelvjavaslatok szerződésszerűséggel kapcsolatos rendelkezéseit is.

Felhívja a figyelmet arra a problémára, hogy a digitális tartalom irányelvjavaslat szerződésszerűség fogalma „gyengébb”, mint az internetes távértékesítés irányelvjavaslat kapcsolódó fogalma. Ez abból adódik, hogy a digitális tartalom irányelvjavaslat objektív szerződésszerűségi kritériumai csak abban az esetben alkalmazandók, amennyiben a szerződés adott esetben nem írja elő egyértelműen és minden részletre kiterjedően a digitális tartalomra vonatkozó követelményeket. Ezzel ellentétben az internetes távértékesítés irányelvjavaslatban minden esetben mind a szubjektív, mind az objektív kritériumoknak meg kell felelni. Ezáltal az European Law Institute szerint a digitális tartalomszolgáltatás irányelvjavaslat ezen korlátozását meg kell szüntetni, azaz konkrétan a 6. cikk (2) bekezdését („amennyiben a szerződés adott esetben nem írja elő egyértelműen és minden részletre kiterjedően az (1) bekezdés szerinti digitális tartalomra vonatkozó követelményeket”) törölni kell.¹⁰³

¹⁰⁰ Az Európai Parlament és a Tanács irányelve a digitális tartalom-szolgáltatásra irányuló szerződések egyes vonatkozásairól, Brüsszel, 2015.12.9. COM(2015) 634 final 2015/0287 (COD) Javaslat <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015PC0634&from=de> (2016.09.27.)

¹⁰¹ Az Európai Parlament és a Tanács irányelve az áruk internetes és egyéb távértékesítésére irányuló szerződések egyes vonatkozásairól, Brüsszel, 2015.12.9. COM(2015) 635 final 2015/0288 (COD) Javaslat, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015PC0635&from=EN> (2016.09.27.)

¹⁰² Statement of the European Law Institute on the European Commission's Proposed Directive on the supply of digital content to consumers com (2015) 634 final, European Law Institute, Vienna, 2016. 1. oldal.

¹⁰³ Uo. 18. p.

Ezen kívül javasolja, hogy a digitális tartalomszolgáltatás irányelvjavaslat szerződésszerűség tesztjét azzal fejlesszék tovább, hogy kifejezetten előírják, hogy a digitális tartalomnak összhangban kell állnia az összes szerződést megelőzően adott információval, valamint bármely, a szolgáltató vagy képviselője által tett nyilvános kijelentéssel.¹⁰⁴

2. 8. Szerződészerűség az európai magánjogban

1. sz táblázat

Szerződészerűség az európai magánjogban

	1999/44-es irányelv	PECL	Acquis Principles	DCFR	CESL	DSM – irányelv javaslatai
Jóhiszeműség és tisztesség elve		1.102 1.201	2:101 7:102	I.-1:103 (1) III.-1:103	2.Meghatározások, f);e) 1.2. 3.	
Általános együttműködési kötelezettség		1.202	7:104	III. – 1:104 IV. E. – 2:201 IV. E. – 4:103	3.	
Előzetes tájékoztatói kötelezettség		1.202.	2:201. 2:202. 2:203. 2:204.	II.-3.101. II.- 3.102. II.- 3.103. II.- 3.104. II.-3.105.	13.	
Szolgáltatás minősége		6.108. cikk		II.-9:108		
Teljesítés szabályai (teljesítés helye, ideje)		7:101. 7:102.	7:201. 7:202.	III. -2:101. III. -2:102.	91. 93-95.	
Szerződészerűség fogalma	2.			IV.A.-2:101. IV.A.-2:301. IV.A.-2:302 IV.A.-2:304 IV.A.-2:305 IV.A.-2:308 IV.C.-3:104 IV.C.-5:105 IV.C.-6:104 IV.C.-3:104 IV.C.-7:105	99. 100.	6. 4.

Forrás: saját szerkesztés

2. 9. A szerződészerűség hiánya és a hibás teljesítés

Mennyiben állja meg a helyét az a felvetés, hogy a szerződészerűség hiánya meg egyezik a hibás teljesítéssel? Az Európai Unió Bírósága (továbbiakban: Bíróság) elé került azon ügyeket tekintve, amelyekben a szerződészerűséggel kapcsolatban problémák merültek fel, a jogvitát az eladó hibás teljesítése váltotta ki.¹⁰⁵

¹⁰⁴ Uo. 4. p.

¹⁰⁵ Ezekben az ügyekben a Bíróság az 1999/44/EK irányelv több rendelkezését értelmezte, mivel azonban ezek nem kapcsolódik szorosan az általam vizsgált kérdésekhez, így bemutatásukra nem térek ki.

A C-497/13. számú ügyben (Froukje Faber kontra Autobedrijf Hazet Ochten BV) a szerződésszerűség hiányával kapcsolatos problémák merültek fel. Az ügy hátterét a felek által használt gépjárműre kötött adásvételi szerződés képezte. A teljesítést követően az említett gépjármű kigyulladt, a jogvitát tehát a szerződés tárgyának a hibája váltotta ki.¹⁰⁶ A C-65/09. számú Gebr. Weber GmbH kontra Jürgen Wittmer, valamint a C-87/09. számú Ingrid Putz kontra Medianess Electronics GmbH egyesített ügyek tényállásából is az derül ki, hogy az ügy hátterét szintén hibás teljesítésből fakadó jogvita képezte. Mindkét esetben adásvételi szerződést kötöttek a felek, és a jogvitát a szerződésnek nem megfelelő szerződési tárgy váltotta ki.¹⁰⁷

Az uniós ítélkezési gyakorlatot vizsgálva megállapítható, hogy a szerződésszerűség hiánya és a hibás teljesítés közé – a Bíróság elé került ügyek alapján – egyenlőségjel tehető. Ez arra enged következtetni, hogy a szerződésszerűséget a Bíróság egyedül a szerződés tárgyának minőségére vonatkoztatja, és a szerződésszerűség további aspektusai nem merülnek fel. Meglátásom szerint a hibás teljesítés a szerződésszerűség hiányának egy lehetséges esete lehet, azonban a két kategória nem ugyanaz. A szerződésnek való megfelelés hiánya túlterjeszkedik a hibás teljesítésen, azon kívül további körülményeket is magában foglal.

IV. Szerződésszerűség a magyar jogban

1. A szerződésszerűség elemei a Ptk-ban

A magyar magánjogban – az európai szerződésjogi munkák többségével ellentétben – nem találunk konkrét jogszabályi definíciót a szerződésszerűsége mint jogi kategóriára. Bár a Ptk-ban elvéve felbukkan maga a kifejezés [például: 6:104. § (1) bek. b) pont; (2) bekezdés i), j) pontok, 6:137. §, 6:177. § (1) bek. b) pont], de nincs pontosan körülírva, hogy milyen feltételek esetén beszélhetünk a szerződésszerűség fennállásáról. Ezért az alábbiakban a szerződésszerűség körébe vonható magyar polgári jogi szabályokat tekintem át.

1. 1. A jóhiszeműség és tisztesség elve

Az európai magánjogi munkákhoz hasonlóan a Ptk-ban is alapelveként került szabályozásra a jóhiszeműség és tisztesség követelménye. A törvényi indoklás szerint e követelmény a jogalanyok közötti kölcsönös bizalom garanciája.¹⁰⁸

A Ptk. 1:4. §-ában megfogalmazott elvárható magatartás mércéje egy olyan további alapelv, amely irányadó lehet a szerződésszerűség vizsgálata szempontjából. Egy olyan

¹⁰⁶ InfoCuria – A Bíróság ítélkezési gyakorlata, 2015. június 4. <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=164727&pageIndex=0&doclang=hu&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=577579> (2016.10.12.)

¹⁰⁷ <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d0f130d62b97d262973b47c88d08fdb05d5c128.e34KaxiLc3eQc40LaxqMbN4Pah8Se0?text=&docid=85085&pageIndex=0&doclang=HU&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=183187> (2016.12.02.)

¹⁰⁸ OSZTOVITS ANDRÁS (szerk.): *A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja*, Opten Informatikai Kft. Budapest, 2014. 87. p.

generális meghatározásról van szó, amelynek a központi eleme az elvárható, megfelelő magatartás, ennek tanúsítása elengedhetetlen a szerződésszerűség fennállásához is.

1. 2. Az együttműködési és tájékoztatási kötelezettség

Nem a Bevezető Rendeletekben, a jóhiszeműség és tisztesség követelménye mellett, hanem a Hatodik Könyv szerződésre vonatkozó szabályainál tartalmazza a Ptk. a felek kölcsönös együttműködési kötelezettségét.¹⁰⁹ Ennek az indoka, hogy e kötelezettség nem fogható fel általános követelményként minden polgári jogviszony tekintetében, hanem alapvetően a szerződési jogban bír relevanciával.¹¹⁰ Az együttműködési és tájékoztatási kötelezettség szerint - és ez párhuzamba állítható a PECL-ben szereplő, a szerződés életciklusán átívelő együttműködési kötelezettséggel - a felek kötelesek a szerződéskötési tárgyalások alatt, a szerződés megkötésénél, fennállása alatt és megszüntetése során együttműködni és tájékoztatni egymást a szerződést érintő lényeges körülményekről. Az együttműködésen belül a Ptk. külön is kiemeli a tájékoztatási kötelezettséget.¹¹¹ A fél nem hivatkozhat a tájékoztatási kötelezettség megsértésére olyan jogokkal, tényekkel és adatokkal kapcsolatban, amelyeket ismert vagy közhiteles nyilvántartásból, illetve más forrásból ismernie kellett.¹¹² Ez az alapelv tehát kifejti, hogy a feleknek már a szerződés megkötése előtt fennáll az egymás irányában kifejtendő együttműködés és tájékoztatás kötelezettsége, amely a szerződés lényeges körülményeire vonatkozik. Tartalmát tekintve e kötelezettség igen szétszágó magatartásokat foglalhat magában (példaként említhető az információszolgáltatás a szerződés tárgyának tulajdonságairól, minőségéről). Az előzetes tájékoztatás során közölt információ a szerződés további létszakaszában is releváns marad, ugyanis a teljesítés során a szerződés-szerűség megállapításához ezen tájékoztatás tartalmának való megfelelést is vizsgálni kell. A tájékoztatási kötelezettség ugyanakkor nem menti fel a másik szerződő felet azon kötelezettsége alól, hogy maga is tájékozódjon a szerződéses jogviszonnyal kapcsolatban.¹¹³ Ugyanis a Ptk. szerint a fél nem hivatkozhat a tájékoztatási kötelezettség megsértésére olyan jogokkal, tényekkel és adatokkal kapcsolatban, amelyeket ismert vagy közhiteles nyilvántartásból vagy más forrásból ismernie kellett.¹¹⁴

Az együttműködési és tájékoztatási kötelezettség mint szerződési jogi alapelv valamennyi szerződés tekintetében követelmény. Vannak azonban olyan speciális szerződéses jogviszonyok, amelyek esetében az együttműködési és tájékoztatási kötelezettség közös szabályán túl további feltételeknek is eleget kell tenniük a feleknek.

Ilyen követelményt állapít meg a törvény a vállalkozási szerződésnél, ugyanis a vállalkozónak külön figyelmeztetési kötelezettsége áll fenn, ha a megrendelő célszerűtlen, szakszerűtlen utasítást ad. Ezentúl - bár a Ptk. kifejezetten nem említi - az együttműkö-

¹⁰⁹ Ptk. 6:62.§.

¹¹⁰ OSZTOVITS ANDRÁS (szerk.), *I.m.* 87. p.

¹¹¹ A Polgári Törvénykönyv magyarázatokkal, Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., Budapest, 2013. 546. p.

¹¹² Uo. 546. p.

¹¹³ WELLMANN GYÖRGY (szerk.): *Polgári Jog V/VI. Kötelmi Jog Első és Második rész, 2. átdolgozott, bővített kiadás Az új Ptk. magyarázata*, HVG Orac, Budapest, 2014. 121. 1 p.

¹¹⁴ Ptk.

dési és tájékoztatási kötelezettségből fakadóan a vállalkozót akkor is terheli figyelmeztetési kötelezettség, ha a megrendelő alkalmatlan anyagot ad.¹¹⁵

További kötelezettség áll fenn az általános szabályokhoz képest a kivitelezési szerződéseknél is. A Ptk. értelmében a kivitelezőnek a megrendelő által átadott tervdokumentációt a szerződés megkötése előtt meg kell vizsgálnia, és a megrendelőt a terv felismerhető hibáira, hiányosságaira figyelmeztetni kell. Továbbá késedelem nélkül köteles tájékoztatni a kivitelező a megrendelőt akkor is, ha a terv valamely hibája vagy hiányossága a kivitelezés során válik felismerhetővé.¹¹⁶

A fuvarozási szerződésben mind a feladó, mind a fuvarozó részére számos többletkövetelményt állapít meg a Ptk. a tájékoztatási kötelezettséget illetően. A 6:259. § (1) bek. b) és c) pontjai írják elő a feladónak a küldemény kezelésére és továbbítására vonatkozó konkrét információk biztosításának kötelezettségét. A 6:263. § (1) bekezdése és a 6:265. § (1) bekezdése pedig a fuvarozó oldalán fennálló speciális tájékoztatási kötelezettségeket tartalmazza. Ugyanezeknek a kötelezettségeknek kell eleget tenni a szállítmányozási szerződéseknél is a 6:309. § értelmében.

A megbízási szerződésben – gondossági kötelelem jellegéből adódóan – szintén fokozott szerepe van a tájékoztatási kötelezettségnek, így ha a megbízás teljesítéséhez közreműködő igénybe vétele szükségessé, vagy ha a teljesítés során felmerült új körülmények ezt indokolják.¹¹⁷

Kiemeli ezt a kötelezettséget a Ptk. a közvetítői szerződésnél is, lényeges eltérés a tájékoztatási kötelezettség általános szabályához képest nem található. A közvetítő tekintetében csak annyit ír elő, hogy ha a szerződésből fakadó kötelezettségét, azaz a közvetítést harmadik személy irányában végzi, erről köteles tájékoztatni a megbízót.¹¹⁸ Tartós közvetítői szerződésnél a megbízó kötelezettségeként állapít meg részletesebb, a tájékoztatásra vonatkozó rendelkezéseket, azonban lényeges eltérés az általános tájékoztatási kötelezettség szabályához képest meglátásom szerint nincs.¹¹⁹

Speciális tájékoztatási kötelezettség áll fenn bizalmi vagyongazdálkodási szerződésben a vagyongazdálkodó oldalán. A vagyongazdálkodó kérelemre adandó tájékoztatásában ki kell térnie különösen a kezelt vagyon tényleges és várható gyarapodására, a kezelt vagyonba tartozó vagyoni elemekre, azok értékére és a kezelt vagyon terhére vállalt kötelezettségre.¹²⁰ A 6:327. § (1) bekezdése szerint ezen tájékoztatási kötelezettség a bizalmi vagyongazdálkodás megszűnését követően is fennmarad.

Új szerződési jogintézményként került be a Ptk-ba a forgalmazási szerződés is, amely szintén tartalmaz speciális szabályokat a tájékoztatási kötelezettséget érintően.¹²¹ A 6:373. § (2) bekezdése értelmében a szállító köteles tájékoztatni a forgalmazót a ter-

¹¹⁵ BARTAL GÉZA: *Vállalkozási szerződés az új Ptk.-ban*, In: *Gazdaság és Jog*, 2014/1. 10.; BH 1994. 250. p.

¹¹⁶ Ptk. 6:252. § (3) bek.

¹¹⁷ http://projektjeink.birosag.hu/sites/default/files/allomanyok/ptk_e_learning/ptk9/lecke8_lap5.html (2016. 11.16.)

¹¹⁸ Ptk. 6:290. §

¹¹⁹ Ptk. 6:295. § (1) bek.

¹²⁰ Ptk. 6:320. §

¹²¹ VEREBICS JÁNOS: *Egyes szerződések az új Ptk.-ban – II. Rész*, In: *Új Ptk.*

<http://ptk2013.hu/szakkikkek/verebics-janos-egy-es-szerzodesek-az-uj-ptk-ban-ii-resz/3170>, (2016.11.17.)

mékre vonatkozó reklámokról, továbbá köteles díj ellenében a dolog forgalmazásához szükséges reklámokat a forgalmazónak átadni.¹²²

A feleket terhelő általános tájékoztatási kötelezettségi szabályon túl speciális tájékoztatási kötelezettségeket ír elő a Ptk. a kezességi szerződésben a jogosult vonatkozásában: egyrészt a kötelezett teljesítésének elmaradása, továbbá a biztosított kötelezettség teljesítési határidejének megváltozása, valamint minden olyan változás esetében, amely a kezes kötelezettel szembeni megtérítési igényét hátrányosan befolyásolhatja.¹²³ Fogyasztó által vállalt kezesség esetében is speciális tájékoztatási kötelezettséget állapít meg a Ptk. E kötelezettség a szerződés megkötése előtt áll fenn a jogosult oldalán.¹²⁴ Lényege, hogy a jogosult köteles a szerződés létrejötte előtt tájékoztatni a kezest a kezességvállalás tartalmáról, azaz a kezes jogairól, kötelezettségeiről, illetve a kötelezett anyagi helyzetéből fakadó, a hitelező előtt ismert különleges kockázatokról, amelynek a kezes ki lehet téve.¹²⁵

A biztosítási szerződések általános szabályainál is kifejezett utalás történik a szerződő fél tájékoztatási kötelezettségére, azonban tartalmilag specifikumokat nem határoz meg.¹²⁶ Külön tájékoztatási kötelezettség áll fenn bizományi szerződés esetében, ha a bizományos a kikötött feltételektől lényegesen eltér.¹²⁷

1. 3. A szolgáltatás minősége

Az európai szerződési jogban formálódó szerződésszerűség fogalmához a magyar szabályozásban a Ptk. 6:123. §-ában szabályozott szolgáltatás minősége állhat a legközelebb. Ennek értelmében a szolgáltatásnak a teljesítés időpontjában alkalmasnak kell lennie a rendeltetése szerinti célra.¹²⁸ Így alkalmasnak kell lennie a jogosult tudomására hozta. Alkalmasnak kell lennie azokra a célokra, amelyekre más, azonos rendeltetésű szolgáltatásokat rendszerint használnak. Rendelkeznie kell azzal a minőséggel, és nyújtania kell azt a teljesítményt is, amely azonos rendeltetésű szolgáltatásoknál szokásos, és amelyet a jogosult elvárhat, figyelembe véve a kötelezettnek vagy – ha nem a kötelezett állítja elő a szolgáltatás tárgyát – a szolgáltatás előállítójának és ezek képviselőjének a szolgáltatás konkrét tulajdonságaira vonatkozó nyilvános kijelentését.¹²⁹ Rendelkeznie kell a kötelezett által adott leírásban szereplő vagy az általa a jogosultnak mintaként bemutatott szolgáltatásra jellemző tulajdonságokkal, és meg kell felelnie a jogszabályban meghatározott minőségi követelményeknek.¹³⁰ Az e szakaszban foglalt rendelkezé-

¹²² Ptk. 6:373. § (2) bek.

¹²³ VÉKÁS LAJOS (szerk.) *A Polgári törvénykönyv magyarázatokkal*, Complex Kiado Jogi és Üzleti Tartalom-szolgáltató Kft. Budapest, 2013. 885.

¹²⁴ Uo. 892. p.

¹²⁵ Uo. 892. p.

¹²⁶ Ptk. 6:450 §

¹²⁷ OSZTOVITS ANDRÁS (szerk.), *i.m.* 723. p.

¹²⁸ K-H-PJ-2015-335; K-H-PJ-2016-284.

¹²⁹ BH 2013. 65.

¹³⁰ Ptk. 6:123. §

sek lényegében összhangban vannak az 1999/44/EK irányelv szerződésszerűséggel kapcsolatos szabályaival.¹³¹

A Ptk. rögzíti, hogy a szolgáltatásnak mind a szerződésben kikötött, mind a jogszabályi követelményeknek eleget kell tenni, hogy a szerződésszerű teljesítés megállapítható legyen.¹³² Kiindulópont, hogy a szolgáltatás minőségéhez kapcsolódó előírásokat általános érvennyel, és nem csupán a dologszolgáltatásokra vonatkozóan határozza meg.¹³³ A régi Ptk-hoz képest szűkebb a hatályos jogszabály szabályozási köre, ugyanis csak a szolgáltatás minőségére tér ki, valamint itt nincs utalás a szerződés tartalmának megfelelő, a megszabott helyen és időben, a megállapított mennyiség és választék szerinti teljesítésre. Ezentúl a szabályozás abban is eltér a régi Ptk. szabályaitól, hogy nem írja elő a dolog azonosításra alkalmas jelzéssel való ellátását és gazdálkodó szervezetnél a dolog minőségének tanúsítását.¹³⁴ A szolgáltatás minőségének kritériumai megjelennek az egyes szerződések szabályozásánál is, konkrétan az adott jogintézmény specifikumaira figyelemmel.

Az adott mintának való megfelelés követelményét már tartalmazza a 6:123. § (1) bekezdés d) pontja, amihez az adásvétel különös nemeként meghatározott minta szerinti vétel kapcsolható. A felek itt a szerződés tárgyának minőségét határozzák meg úgy, hogy az speciális szabályozást igényel. A minta lényegét az adja, hogy annak alapján lehet megállapítani, hogy a szolgáltatás megfelel-e a mintában meglévő tulajdonságoknak, vagyis mércéül szolgál a szerződésszerű teljesítéshez.¹³⁵

A szerződésszerű teljesítés vonatkozásában speciális rendelkezést fogalmaz meg a Ptk. a határidős vételnél, beiktat egy ún. mennyiségi toleranciát, amelynek lényege, hogy az eladó akkor is szerződésszerűen teljesít, ha a teljesítéskor szerződésben meghatározott mennyiségtől eltér, de ez a tolerancia keretein belül marad.¹³⁶ Ez a szabály érvényesül a 6:232. §-ban szabályozott saját termelésű mezőgazdasági áru szolgáltatására kötött adásvételi szerződés esetében is.

A szerződésszerűség meglétének vizsgálatánál figyelembe veendő a vállalkozási szerződés körében szabályozott többletmunka és pótmunka kategóriák. A 6:244. § (1) bekezdése szerint a vállalkozónak a vállalkozási szerződés tartalmát képező, de a vállalkozói díj meghatározásánál figyelembe nem vett munkát, valamint az olyan munkát is el kell végeznie, amely nélkül a mű rendeltetésszerű használatra alkalmas megvalósítása nem lehetséges. Ebből következik tehát, hogy a szerződésszerű teljesítéshez a többletmunka elvégzése is hozzátartozik. A pótmunka az eredeti szerződés tartalmát nem képező munka, amely utólag kerül megrendelésre.¹³⁷ A szerződésszerű teljesítéshez ennek a munkának az elvégzésére akkor köteles a vállalkozó, ha annak elvégzése nem teszi aránytalanul terheesebbé a feladatát.¹³⁸ További kapcsolódó elemeket tartalmaz a Ptk.

¹³¹ VÉKÁS LAJOS (szerk.) *i.m.* 593. p.

¹³² OSZTOVITS ANDRÁS (szerk.), *i.m.* 315. p.

¹³³ Uo.

¹³⁴ Magyar Igazságügyi Akadémia, PTK Hatodik könyv: Kötelmi jog - A kötelmek közös szabályai / IX. Cím: A szerződés teljesítése. http://projektjeink.birosag.hu/sites/default/files/allomanyok/ptk_e_learning/ptk8/lecke9_lap1.html (2016.10.03.)

¹³⁵ VÉKÁS LAJOS (szerk.) *i.m.* 696. p.

¹³⁶ OSZTOVITS ANDRÁS (szerk.), *i.m.* 559. p.

¹³⁷ OSZTOVITS ANDRÁS (szerk.), *i.m.* 608. p.

¹³⁸ Ptk. 6:244 § (2) bek.

6:247. §. (1) bekezdése, amely a szolgáltatás minőségét érinti, eszerint a feleknek az átadás-átvétel keretében el kell végezniük azokat a vizsgálatokat, amelyek a megfelelő minőség megállapításához szükségesek.¹³⁹

A tervezési szerződésnél a Ptk. 6:251. § (2) és (4) bekezdései tartalmazzák a szolgáltatás minőségéhez köthető követelményeket a szerződés tárgyának sajátosságaira vonatkoztatva, míg a kutatási szerződésnél a 6:253. § (6) bekezdése a szerződésszerű teljesítés egy speciális esetére utal. A szerződés sajátosságaira tekintettel a felek megállapodhatnak abban, hogy a megrendelő akkor is fizet díjat, ha a kutatás nem járt eredménnyel, vagyis a kutató eredmény felmutatása nélkül is szerződésszerűen teljesít.¹⁴⁰

A pénzügyi lízingszerződés irányadó rendelkezései között is találhatóak a szerződésszerűséghez kapcsolódó szabályok. A 6:411. § (1) bekezdése írja elő a lízingbeadó vonatkozásában, hogy jogi hibától mentesen adja át a lízingtárgyat, a (2) bekezdés pedig a nem megfelelő szerződési tárgygal kapcsolatos szabályokat részletezi.

A bérleti szerződés vonatkozásában szerződésszerűséggel kapcsolatos rendelkezések találhatóak a Ptk. 6:332. §-ban a bérbeadó¹⁴¹, míg a 6:333. §-ban a bérlő oldalán.

1. 4. A teljesítés ideje és helye

A teljesítés idejére, helyére vonatkozó előírásokat több helyen szabályozza a kódex. Az általános rendelkezéseket A kötelelem teljesítése cím alatt találjuk, ami szerint a teljesítés ideje meghatározható határnap vagy határidő tűzésével. Határnap tűzése esetén a szolgáltatást ezen a napon kell teljesíteni, míg határidő megjelölése esetén a szolgáltatás a meghatározott időtartamon belül bármikor teljesíthető, kivéve ha az eset körülményeiből az következik, hogy a jogosult választhatja meg a teljesítés időpontját. Ha a szolgáltatás rendeltetéséből a teljesítési idő megállapítható, a szolgáltatást ebben az időpontban kell teljesíteni. Ha a teljesítés idejét a fentiek alapján nem lehet megállapítani, a kötelezett a teljesítés előkészítéséhez szükséges idő elteltével köteles teljesíteni.¹⁴² A Ptk. rendelkezik a teljesítés idejéről határnap és határidő tűzése esetén.

Külön rendelkezéseket tartalmaz a Ptk. a fogyasztói adásvétel esetén, ugyanis a 6:220. § (1) bekezdése szerint a vállalkozásnak főszabály szerint késedelem nélkül, de legkésőbb harminc napon belül teljesítenie kell.

Az általános szabályokon túl plusz előírásokat tartalmaz a Ptk. a teljesítés idejére a kárbiztosítási szerződésnél, is tekintettel a biztosító teljesítésének előfeltételére.¹⁴³ A teljesítés idejét érintő jogintézmény az ún. várakozási idő az életbiztosítási és az egészségbiztosítási szerződéseknél. A várakozási idő lényege, hogy a felek megállapodhatnak abban, hogy a biztosító kockázatviselésének kezdete nem a szerződés létrejöttével kezdődik, vagyis ezen a várakozási időintervallumon belül a biztosító akkor sem kezdi meg

¹³⁹ OSZTOVITS ANDRÁS (szerk.), *i.m.* 615. p.

¹⁴⁰ Ptk. 6:253. § (6) bek.

¹⁴¹ K-H-PJ-2016-254.

¹⁴² Ptk. 6:35. §

¹⁴³ Ptk. 6:462. §

a teljesítést, ha a biztosítási esemény bekövetkezik.¹⁴⁴ A várakozási idő életbiztosítási szerződésnél legfeljebb 6 hónap,¹⁴⁵ egészségbiztosítási szerződésnél pedig 3 év lehet.¹⁴⁶

A teljesítés helyét érintő rendelkezések is összhangban állnak az európai szerződési jogi előírásokkal. A teljesítési hely meghatározása szempontjából releváns időpontként a Ptk. a kötelelem keletkezésének időpontját jelöli meg. A szolgáltatás teljesítésének helyeként főszabályként – függetlenül attól, hogy gazdálkodó szervezetről van-e szó – a kötelezett telephelyét, annak hiánya esetében székhelyét, természetes személy esetében lakóhelyét, annak hiánya esetére szokásos tartózkodási helyét határozza meg.¹⁴⁷ Ha a kötelezettnek több telephelye van, a teljesítés helyének azt a telephelyet kell tekinteni, amely a kötelelemmel a legszorosabb kapcsolatban áll.¹⁴⁸

2. A jóteljesítési garancia mint a szerződésszerűség lehetséges biztosítéka

A jóteljesítési garancia jogszabályi definíciójával nem találkozhatunk, ugyanis a jogintézmény elnevezését a gyakorlat alakította ki.¹⁴⁹ Funkciója annak biztosítása, hogy a vállalkozó a szerződés teljesítésével kapcsolatos kötelezettségeinek megfelelően járjon el, ugyanis hibás teljesítés esetén, ha a vállalkozó a felmerült hibát nem javítja ki, a megrendelő a nála lévő összegből a javítási költséget igénybe veheti,¹⁵⁰ azaz a jóteljesítési garancia a hibás teljesítéshez kapcsolódó biztosíték a vállalkozói szerződésekben. A vállalkozónak a teljesítés során kötelezettsége, hogy a művet szerződésszerűen elkészítse és átadja. Tehát ha a felek jóteljesítési garancia kikötésében állapodnak meg, úgy ez a vállalkozó részéről a hibátlan, szerződésszerű teljesítés kötelezettségének a biztosítását jelenti. A jogintézmény lényege, hogy a megrendelő a vállalkozói díj egy részét rendelkezése alatt tartja a teljesítést követően a szerződésben meghatározott ideig.¹⁵¹ Ebből következik, hogy a jóteljesítési garancia a teljesítés megtörténte után, az azt követő időszakra biztosítja a szerződésszerűség meglétét.

Összegzés

Megállapítható, hogy az európai magánjogban a szerződésszerűség jogi kategóriája jelen van, azonban annak tartalma korántsem egységes. A szerződési jog egységesítésére törekvő munkákat tekintve az a tendencia figyelhető meg, hogy egyre több elem kerül a szerződésszerűség körébe.

¹⁴⁴ OSZTOVITS ANDRÁS (szerk.), *i.m.*

¹⁴⁵ Ptk. 6:480. §

¹⁴⁶ Ptk. 6:489. § (1) bek.

¹⁴⁷ Ptk. 6:37. § (1) bek.

¹⁴⁸ Ptk. 6:37. § (2) bek.

¹⁴⁹ BARTA JUDIT, *A „jóteljesítési” garancia elhatárolása és egyes gyakorlati kérdései a kivitelezési szerződések körében*, MultiScience - XXX. microCAD International Multidisciplinary Scientific Conference University of Miskolc, Hungary, 21-22 April 2016, http://www.uni-miskolc.hu/~microcad/publikaciok/2016/E_feliratozva/E_19_Barta%20Judit.pdf (2016.10.12.)

¹⁵⁰ BH 2015. 229

¹⁵¹ LB-H-GJ-2011-105. bírósági határozat

Habár máig nem valósult meg az uniós szinten egységes szerződési jog, ezen elképzelésről az Európai Unió továbbra sem mondott le (I. Digitális Egységes Piaci Stratégia). Kérdéses, hogy milyen következményekkel járna, ha a jövőben elfogadásra kerülne a Stratégia keretében bemutatott két javaslat. Látható, hogy ahhoz, hogy a vállalkozások megfeleljenek a szerződésszerűség követelményének, számtalan előírásnak kell eleget tenniük. Erre további jó példaként szolgálnak – a szerződéskötést megelőző tájékoztatás, mint a szerződésszerűség egy komponense tekintetében – a fogyasztó és a vállalkozás közötti szerződések részletes szabályairól szóló 45/2014. (II. 26.) számú kormányrendelet egyes rendelkezései, amelyek a DSM irányelvjavaslatokhoz hasonlóan a távollévők között kötött szerződéseket is érintik. A kormányrendelet kimerítő felsorolást tartalmaz arról, hogy a vállalkozásoknak milyen pontokra kell kitérniük a szerződéskötést megelőző tájékoztatásban.¹⁵²

Kérdésként merülhet fel a vállalkozásokban, hogy mégis milyen módon lehetséges ilyen részletes előírásoknak megfelelni. Célszerű és kézenfekvő megoldásként szolgálhat az általános szerződési feltételek megalkotása, amelyek lehetővé teszik a vállalkozások számára, hogy előzetesen valamennyi tájékoztatási kötelezettségnek eleget tevő szerződéseket alakítsanak ki, amelyeket majd bármely szerződéses jogviszonyban alkalmazhatnak. Ezt a folyamatot erősítheti, hogy a fogyasztói jogokkal kapcsolatos irányelveket már úgy bocsátják ki, hogy mintatájékoztatót tartalmaznak, és ennek következtében az implementált tagállami jogszabályokban is mintával dolgoznak, ahogy az említett kormányrendeletben is látható. Az általános szerződési feltételek több szempontból is előnyösek lehetnek a vállalkozások számára: azontúl, hogy megfelelő „igazolásként” szolgálhatnak a vállalkozásoknak, hogy eleget tettek tájékoztatási kötelezettségeiknek (például a fogyasztó nem hivatkozhat arra, hogy a szerződés tárgya nem felel meg az általa elvárt konkrét célnak, ha az általános szerződési feltételekben van erre vonatkozó rész), még időmegtakarítás szempontjából is előnyként értékelhető. Elképzelhető tehát, hogy ezek a körülmények az általános szerződési feltételek még szélesebb körű alkalmazása irányába terelnek majd egyre több vállalkozást.

Végző gondolatként fontosnak tartom annak a kérdésnek a vizsgálatát, hogy vajon indokolt lenne-e a szerződésszerűség fogalmának beépítése a magyar polgári jogi terminológiába. E felvetés megválaszolásához először is szükséges, hogy a pályamunkában a szerződésszerűség tekintetében elvégzett vizsgálódások alapján kísérletet tegyék a szerződésszerűség fogalmi kereteinek megállapítására. Egy esetlegesen megalkotásra kerülő szerződésszerűség definíciónak meglátásom szerint tartalmaznia kell előírásokat a szerződés tárgyának minőségi, mennyiségi kritériumait illetően, valamint utalnia kell a teljesítés aspektusaira (hely, idő), továbbá arra, hogy ezen elemek vizsgálatánál irányadónak kell tekinteni a feleknek az együttműködési és tájékoztatási kötelezettségből fakadóan tett kijelentéseit, rendelkezéseit.

A szerződészerűség magyar jogba történő integrálása kapcsán lényeges szempont, hogy a magyar jogalkotó számíthat-e arra, hogy a szerződészerűség fogalmát a jövőben be kell építenie a hazai jogi terminológiába. Álláspontom szerint erre jelentős esély van, ugyanis – annak ellenére, hogy a korábbi európai szerződési jogegységesítési kísérletek nem valósultak – meg, ha a Digitális Egységes Piaci Stratégia keretében bemuta-

¹⁵² 45/2014. (II.26.) Korm.r. 11.§ (1) bek. a)-w) pont

tott irányelvjavaslatokat végül irányelvként elfogadják, azok átültetése a tagállamok számára kötelező lesz. E feltételezett átültetési kötelezettség esetén meg kell határozni, hogy a szerződésszerűség fogalmát mely jogszabályban lenne célszerű elhelyezni. Meglátásom szerint, a jogalkotó az implementációnak - a jogterület jelentőségét hangsúlyozva – külön törvény megalkotásával tehetne eleget, amelynek hatálya megegyezne az irányelvjavaslatokéval, és itt kaphatna helyet a szerződésszerűség, amely a törvényben meghatározott szerződéstípusokra vonatkozna.

Egy általános szerződészerűség definíciónak a Ptk-ba történő beépítését nem tartanám jó megoldásnak, ugyanis valamennyi szerződés specifikumaira kiterjedő, azokat lefedő szerződészerűség fogalmának megalkotása nehezen megvalósítható. Ezért célszerűbb (habár nem feltétlen átláthatóbb) a Ptk.-nak azon megoldása, hogy a szerződészerűség szabályai mozaikként, külön-külön az egyes szerződések részletszabályaiban helyezkednek el.

MÁTÉ LÁSZLÓ ÁRVA

CONFORMITY WITH THE CONTRACT FROM THE PERSPECTIVE OF THE DIGITAL SINGLE MARKET

(Summary)

Choosing the topic of my treatise, my purpose was to write about the field of private law which is highly exposed to one of the determinants of the 21st century, that is digitalization. Based on this theme, I chose contract law the rules of which are most frequently applied, that is, why it should meet the demands arising in situations generated by the latest accomplishments of the modern world.

The necessity of creating such a framework for contract law that fulfil the expectations of the digital era is among the main purposes of the European Union. One of the main priorities of the Digital Single Market Strategy presented by the European Committee in 2015 is the standardization of contract law. Two guiding principles have been proposed including the concept of conformity with the contract, the substance of which rises several questions to be answered.

My treatise focuses on the investigation of the criteria of conformity with the contract. In the first part, I outline the elements of conformity with the contract with special regards to the Digital Single Market. After that, I take into consideration of and make comparison between previous European private law studies aimed at the generalization of contract law, then I analyse the details of Hungarian regularization.

Finally, I make conclusions about the extent to which the concept of conformity with the contract can be used in European and Hungarian law and whether progress can be made in legislation concerning the matter of conformity with the contract.